ANUL V Nr. 2 OCTOMBRIE 1955

VESTITORII

Dacă n'ar fi fost 23 August

Față de campania de demascare a colaboraționiștilor roșii, există o categorie de români cari ne întâmpină cu remarca sceptică : „...și dacă nu se făcea, tot acolo ajungeam. Soarta Germaniei era pecetluită și cu ea a noastră. Continuarea rezistenței nu putea schimba rezultatul final."

Memoriile și documentele publicate după cel de-al doilea răsboiu mondial par să confirme această teză. Din consultarea lor rezultă cu toată claritatea că România, împreună cu întreg grupul țărilor răsăritene, indiferent că erau aliate sau inamice, au fost sacrificate zonei de influență sovietică. Târgul s'a încheiat la Teheran, cu mult timp așadar, înainte de a se fi început tratativele dela Cairo. Când delegații români au ajuns la Cairo, nu mai era vorba de a se negocia, ci de a se executa o sentință.

După părerea noastră, tocmai din acest fapt se poate formula cea mai grozavă acuzație. Grupul care a pregătit acțiunea dela 23 August era obligat să cunoască viitorul ce-l rezervau aliații țărilor răsăritene. Chiar dacă nu ar fi avut de unde să știe în amănunt ce s'a discutat la Teheran, existau suficiente semne premergătoare care să le dea de gândit. Mai întâiu, era faptul că aliații cereau capitularea fără condiții a Germaniei. Acel vacuum politic și militar. provocat de dispariția Germaniei, nu putea fi umplut nici de Polonia și nici de România. In acest spațiu golit de forță nu puteau invada decât Rușii. Tot la Teheran s'a luat hotărârea de a se împărți Germania în zone de ocupație —o nouă cauză de alarmă, dat fiind faptul că ocuparea Germaniei presupunea zăbovirea cine știe pentru câtă vreme a trupelor sovietice în Polonia. Insfârșit , un indiciu și mai grav era tratamentul aplicat acestei țări de către aliați. Pentru libertatea și independența Poloniei a isbucnit cel de al doilea răsboiu mondial și iată ce soartă i se rezerva :„După Teheran- scrie Gen. Anders în memoriile sale-scopul politicei britanice la care s'a aliniat și aceea a Statelor Unite, consista nu atât de mult în a-și menține angajamentele de alianță, contractate față de Polonia, ci mai degrabă în a obține aparența unui consimțământ a acesteia la ruperea acestor angajamente".

Dece nu s'au tras atunci concluziile necesare asupra situației românești ? Pentrucă principalii conspiratori, acei cuibăriți la Ministerul de Externe, clanul titulescian, format din Buzești, Vișoianu și Crețeanu, erau ei înșiși partizanii unei politici pro-sovietice. Aparțineau și ei aceleiași conspirații mondiale care a impus dominația sovietică pe malurile Elbei. Rolul rezervat acestora a fost să narcotizeze victima—poporul românesc—făcându-l să creadă că depunând armele, va obține pacea și nu-și va pierde independența. Un rol mai hidos nici nu se poate imagina. Se cunosc peripețiile arestării lui Antonescu. Se știe că la un moment dat, Mareșalul a ezitat să se înfățișeze Regelui. Dar a cedat când intimii săi l-au asigurat că nu i se va întâmpla nimic. Cursa ce i s'a întins la Palat era de fapt pregătită întregului popor românesc.

Să ne închipuim acum o altă conducere românească în perioada răsboiului și nu regimul

(Continuare în pag. 2)

DESPRE SPERJUR

In cei zece ani de frământări politice în exil, de multe ori ni s'a asvârlit de adversari acuzatia de sperjur. Noi, cei ce am format guvernul dela Viena si toti acei români cari au refuzat să recunoască autoritatea guvernului dela Bucuresti, iesit din lovitura de stat dela 23 August, ne-am fi călcat jurământul de credintă fată de Rege, Dinastie, Tară si Tron-cum se exprima patriotii de ocazie.

Acest argument e folosit pentru a impresiona pe ofiterii din exil îndeosebi. Se stie cât de adânc înrădăcinată era disciplina ostăsească în sufletul ofiterilor si soldatilor români si ce înaltă pretuire acordau acestia Regelui. Regele nu era numi Capul Statului si Seful Armatei. Era întruchiparea vie a Patriei, iar Armata scutul ei cel mai puternic. Armata si Regele formau o unitate indestructibilă, reprezentând mai mult ca oricare altă institutie permanentele Natiunii.

Mitul regalitătii se bucura de aceiasi veneratie în toate straturile poporului nostru. Manifestatiile studentesti de pe vremuri se desfăsurau în numele treimei Dumnezeu-Patrie-Rege. Când studentimea intona „Tăiască Regele", chiar zelul jandarmilor, pusi să împrăstie pe manifestanti, se potolea ca prin farmec. Jandarmii, la auzul cântecului, uitau de ordinele primite, luau pozitie „de drepti", si studentii scăpau cu mai putine capete sparte.

Atasamentul poporului român pentru cauza monarhică nu este de dată recentă, nu este un merit al familiei Hohenzollern. Ei au fost beneficiarii unei traditii : din cele mai îndepărtate timpuri poporul român nu a cunoscut o altă formă de guvernare decât acea care emana din vointa unui domnitor. Regele Ferdinand, incontestabil, a îmbogătit acest nimb străvechiu al domniei cu impecabila lui tinută din timpul răsboiului de întregire. După rasboiu, o cauză de ordin politic intern, agitatiile comuniste, au întărit si mai mult dragostea pentru Rege în inimile Românilor. Partidul comunist din România, de obedientă străină, tintea la aservirea statului român Moscovei si una din institutiile atacate cu mai mare înversunare era Monarhia, pentrucă reprezenta un factor de stabilitate în viata neamului. Sustinerea Coroanei la noi se confunda în sufletul Românului cu reactia de apărare a neamului contra pericolului comunist. Una din marile dureri ale miscării a fost lupta ce a trebuit să o poarte cu Regele Carol. Regalitatea, pe care noi o slăveam si pentru a cărei existentă eram gata să ne vărsăm sângele se aliase cu dusmanii neamului nostru pentru a distruge tineretul tării si a deschide drum comunismului în România.

Am început articolul cu această sumară trecere în revistă a raporturilor dintre Regalitate deoparte, Armată, Neam si Legiune, de altă parte, pentru a arăta că nu ne cade usor să auzim rostită acuzatia de sperjur, contra noastră, chiar când stim de unde vine si cu ce intentii se spune. Ideea monarhică a făcut parte din patrimoniul politic si spiritual al miscării si chiar astăzi, după toate cele întâmplate, sunt multi în rândurile noastre cari nici nu pot concepe că s'ar putea despărti de Monarhie. In răspunsul ce urmează vom căuta să restabilim adevărata înlăntuire a faptelor, dovedind că în realitate, sperjurul s'a consumat de partea acelora care ar vrea să ni-l impute nouă. Ei plecă dela efect si refuză să ia în considerare cauza care a determinat atitudinea noastră.

Când Regele Carol s'a urcat pe Tron- 8 Iunie 1930-a depus jurământul de credintă fată de Natiune, înaintea Corpurilor Legiuitoare întrunite si a întregului guvern. Invocând pe Dumnezeu si-a luat angajamentul să respecte Constitutia si legile tării. Era un act public, săvârsit cu o deosebită solemnitate. In ochii poporului, Regele devenise primul paznic al rânduielilor fundamentale ale tării. Acelasi Rege, după opt ani de domnie, suprimă constitutia pe care jurase să o respecte si impune poporului o altă constitutie, pe calea unui plebiscit fortat. Tocmai persoana chemată să vegheze la dreapta aplicare a constitutiei dedea exemplu celei mai odioase ilegalităti, rupând pactul care îl lega de Natiune.

Odată cu Regele Carol al II-lea au căzut sub culpa de sperjur toti oamenii politici cari i-au dat concursul sau numai l-au încurajat să dea lovitura de stat din 11 Februarie 1938. Constitutia lui Carol al II-lea înseamnă triumful abuzului în viata publică a României. Intr'o scrisoare adresată lui Vaida-Voevod, Corneliu Codreanu a subliniat cu toată amărăciunea si revolta sufletească tristul exemplu ce il oferea Natiunii vechea generatie politică :

„Dumneavoastră toti care ne-ati cântat timp de 10 ani pe această strună „Legalitate", existenta statului stă în ideia de legalitate ; cine atinge acest principiu, cine calcă legile tării este un criminal. Dvs. care ne-ati aruncat în închisori pentru cele mai mici abateri fată de codul penal, terminati acum, la sfârsitul acestui imn frumos, prin a deveni cei mai mari infractori la legile fundamentale ale statului, călcând în picioare constitutia tării, respectată de toti dela înfiintarea statului român si până astăzi".

„Dar Dvs. ati jurat pe aceste legi. Ati jurat că vă veti supune lor si le veti aplica. Iar acum ati călcat jurământul depus. Asupra întregei Dvs. generatii politice planează sperjurul".

In mod indirect, sperjurul săvârsit de Rege se resfrânge asupra întregei asezări a Statului. Atât armata cât si functionarii nu mai întretin raporturi legitime cu Natiunea. Evident nici ofiterii si nici functionarii nu se sesizează imediat si îndeajuns de anomalie. Ei se cred în continuare de serviciu, li se pare că activitatea lor se desfăsoară în acelasi cadru, al statului autorizat de Natiune, când în realitate, li s'a răpit baza legală a functiunii lor (Toate puterile statului emană dela Natiune). Dacă Regele suprima Con-

(Continuare in pag. 2)

DESPRE SPERJUR

stitutia, implicit se despoaie de propriile sale prerogative, cari nu există decât înfunctie de Constitutia suprimată de el însusi. El nu mai e rege si, în consecintă, si-a pierdut dreptul de a comanda armata sau de a dispune de aparatul de stat. Prin acelasi act—lovitura de stat a Rgelui—ofiterii si functionarii sunt scosi din circuitul legal al Natiunii si întregul lor comportament în stat este viciat. Ordinele ce le execută nu mai au acoperirea Natiunii, pentrucă acel ce le dă i-a renegat suveranitatea. Aparatul de stat a luat o amprentă personală, a alunecat în puterea despotului, care îl întrebuintează pentru a jugula vointa Natiunii. Ofiterii si functionarii nu mai sunt în serviciul Natiunii, ci în serviciul aceluia care a uzurpat statul legal. Cu cât acestia depun mai mult zel în executarea ordinelor îndreptate împotriva populatiei cu atâta îsi angajează mai mult propria lor responsabilitate. Din elemente târîte de evenimente, într'o conjunctură politică neacceptată în fond nici de ei, ajung colaboratori ai regimului si, în acest caz, devin deplin responsabili de actele lor. Aparatul de teroare, organizat de echipa Carol-Călinescu, nu putea invoca întru apărarea lui ordinul primit, pentrucă elementele care l-au compus n'au suportat în mod pasiv dictatura, ci au fost creatori ai sistemului de guvernare carlist.

Cum trebuie să reactioneze un cetătean fată de un regim care se substitue prin fortă statului legal? Din momentul ce s'a produs sperjurul el trebue să ia atitudine contra regimului si să lupte până la alungarea uzurpatorilor. De îndată ce Natiunea e împiedicată să-si exercite controlul asupra statului, cetateanul este delegat de toate legămintele fată de Capul Statului si nu contractează nicio nouă obligatie fată de statul uzurpatorilor. Intre Natiune si Statul care-i desfigurează vointa, datoria cetăteanului este să treacă de partea Natiunii. Cetătenii nu mai pot avea nimic comun cu un Suveran care a transformat tara în închisoare.

Reactiunea cetătenilor contra unui regim de tiranie nu îmbracă decât rare ori aspecte violente. Teama multimilor de represalii, spiritul de obedientă al armatei si al functionarilor, consideratii de ordin politic intern si extern (Corneliu Codreanu, în 1938, avea temerea de a nu transforma România într'o Spanie însângerată) sunt o multime de cauze care zădărnicesc o promptă reactiune a poporului. In genere, numai popoarele cari au un exercitiu îndelungat al libertătii si al marilor actiuni istorice dau replica cuvenită tiranilor. Revolutiile sunt faze necesare în maturizarea politică a unui popor. Prin revolutie nu întelegem o stare endemică de anarhie, ci spiritul revolutionar, capacitatea unui popor de a răsturna cu forta un regim care i-a confiscat destinul.

Rezultă din această expunere că nu nouă—acelora cari am combătut pentru cauza Natiunii—ni se poate adresa învinuirea de sperjur.

Vinovat de sperjur s'a făcut Regele Carol, vinovati de sperjur pot fi socotiti toti acei oameni politici cari i-au dat concursul la deposedarea Natiunii de drepturile ei suverane.

Regimul national-legionar nu a fost nici el un regim reprezentativ, dar în sprijinul lui se pot invoca o serie de justificări: iesirea dintr'o revolutie, era conceput ca o stare de tranzitie spre un regim constitutional. Apoi era un regim care nu guverna împotriva vointei poporului. Desi neexprimată, marea majoritate a Natiunii îl sustinea. O consultare populară, cum se propusese Gen. Antonescu, i-ar fi confirmat într'un mod impresionant popularitatea. Regimul antonescian a fost un regim de tiranie, de speta carlistă. Nu se bucura de nicio aderentă în popor. Totusi regimul antonescian se putea prevala si el de o justificare: răsboiul din răsărit. Desi Natiunea nu fusese consultată si nu-l însărcinase pe Antonescu să poarte acest răsboiu, totusi el se înscria perfect în ordinea logicului national. Orice alt guvern, de provenientă si aspiratii românesti, ar fi procedat la fel.

Lovitura dela 23 August e tot un act de fortă. Regele nu avea nicio acoperire legală ca să dea ordin armatei ca să pacteze cu bolsevicii, iar poporul nu fusese consultat. Responsabilitatea actului apartine exclusiv Regelui si grupului care a organizat lovitura. Poporul român a fost pus în fata unui fapt împlinit. A suferit actul si a devenit victima lui.

Noi nu excludem probabilitatea că o stare de urgentă în viata unui stat să reclame formarea unui guvern autoritar. In aceste cazuri, omul tare, dictatorul, lucrează pe răspunderea lui proprie. El nu are niciun drept să se refere la Natiune. Acoperirea o va obtine ulterior, dupăce Natiunea s'a încredintat că interventia lui anticonstitutională a fost salutară. Această acoperire nu e de natură politică, pentrucă Natiunea în niciun chip nu poate consimti la propria ei decapitare. Dictatorul, în caz de reusită a întreprinderii lui, va obtine o acoperire istorică. Exact asa cum un comandant de unitate militară execută pe front o miscare neautorizată de sefii sai ierarhici. Dacă se verifică a fi fost utilă primeste felicitări, dacă nu reuseste trage consecintele, exclusiv el fără a angaja responsabilitatea superiorilor săi.

Regele Mihai, făcând un act neautorizat de Natiune, se găseste în aceiasi situatie. Pozitia lui depinde de absolutiunea ce o va primi dela Natiune. Dacă privim în urma noastră si ne întrebăm la ce a servit 23 August, nu putem avea alt răspuns decât că a agravat situatia României. Dintr'o tară liberă am ajuns o tară subjugată. Dacă România ar fi obtinut după 23 August pacea si independenta, promisă în proclamatia Regelui, evident poporul l-ar fi salutat ca pe un salvator; dar, după cele întâmplate, să nu ne mirăm dacă Natiunea va fi mai severă în judecata ei.

Am devenit sperjuri fată de Regele Mihai? Ne-am călcat jurământul de credintă fată de Rege, Dinastie, Tară si Tron, formând guvernul dela Viena? Pentru a pretinde acest lucru, ar fi trebuit ca Regele să îsi îndeplinească mandatul conform normelor constitutionale. Ori, el nu era Rege întreg la data aceia. Era un Rege amputat de principalele lui prerogative. Constitutia, singura, care i-ar fi putut acorda plinătate si valabilitate mandatului său, era asvârlită la cos. Dacă Constitutia dela 1923 ar fi fost în vigoare, nu Regele, ci Natiunea ne obliga să îi urmăm consemnul.

Intre Regele Mihai si Maresalul Antonescu s'a jucat asadar o partidă de fortă. La un moment dat, Regele Mihai s'a simtit mai tare decât Maresalul Antonescu si l-a doborât. Dar forta nu e generatoare de sperjur, nu crează alte obligatii decât acelea impuse de propria ei prezentă. O situatie de fapt nu se transformă instantaneu într'o situatie de drept. O situatie de drept, singura din care ar putea decurge crima de sperjur, presupune alegeri, Constituanta, Constitutie si jurământ pe această constitutie.

Actul dela 23 August, nefiind un act realizat pe filiera constitutională, fiecare cetătean era liber să il supună judecătii proprii... O parte din Natiune l-a urmat pe Regele Mihai. Ei au aderat la o situatie de fapt. Noi, cei ce ne aflam în străinătate, am urmat o altă cale: am considerat actul dela 23 August dăunător neamului si ne-am creat o altă situatie de fapt. Două initiative diferite. Evenimentele ulterioare ne-au dat nouă dreptate, o dreptate amară, la care n'am râvnit nicodată.

Grupul dela 23 August nu dispune de nicio acoperire politică. El nu se poate prevala de acoperirea istorică a Natiunii, pentrucă combinatiile lor au avut repercursiuni catastrofale pentru tară. Când ne gândim însă că principalii făuritori ai lui 23 August, conspiratorii dela Externe nu erau numai niste bieti oameni înselati de evenimente, ci sustinătorii ferventi ai unei orientări politice externe pro-sovietice, continuatorii funestei directii titulesciene, atunci avem toate motivele să-i stigmatizăm pe ei de sperjuri fată de Neam. Ei sunt sperjurii prin excelentă ai poporului românesc.

Horia Sima

Dacă n'ar fi fost 23 August

(Urmare din pag. 1)

antonescian ros de cariile creţeniste. Să presupunem că am fi avut bărbaţi de stat de valoarea finlandezilor, cari în loc să supra liciteze capitularea, ar fi strâns rândurile în faţa primejdiei. O asemenea conducere nu ar fi acceptat niciodată încetarea ostilităţilor fără garanţii. Dacă nu le-ar fi obţinut, lupta ar fi continuat. O conducere curajoasă ar fi desvăluit poporului român soarta ce i se pregăteşte şi poporul nu şi-ar fi precupeţit sacrificiile.

Această hotărâre eroică ar fi avut repercursiuni în economia generală a războiului. Lui Stalin i se punea o grea problemă. Cu tot acordul dela Teheran, era de importanţă capitală ca armata sovietică să execute şi pe teren programul—adică să ocupe ea şi nu aliaţii Europa Centrală şi răsăriteană. Perspectiva unei rezistenţe româneşti prelungite ar fi însemnat şase luni de întârziere în ocuparea Bulgariei şi Ungariei şi şase luni de întârziere în înaintarea spre Berlin. Pentru a preîntâmpina această gravă eventualitate, Sovietele au purtat tratative cu guvernul român şi prin mijlocirea reprezentanţei lui diplomatice dela Stockholm. Dar conspiratorii dela Externe erau mai interesaţi să-şi câştige state de serviciu la comunişti decât să valorizeze excelenta poziţie strategică românească. Au precipitat nebuneşte evenimentele, oferindu-i lui Stalin o victorie de proporţiile celei dela Stalingrad, fără a fi obţinut nicio garanţie pentru viitorul poporului românesc.

Dar să presupunem că era iluzorie întrega rezistenţă, că nici Ruşii şi nici aliaţii nu ne-ar fi făcut nici cea mai mică concesiune. Inseamnă că rezistenţa ar fi fost zadarnică? E zadarnic lucru, e puţin lucru a-ţi păstra intactă onoarea naţională? Nu înseamnă oare nimic în istoria unui popor trădarea unui aliat de arme? Poate culege un popor lauri şi respecte de pe urma unei trădări? Rezultatul ar fi fost probabil acelaşi: răpuşi, înfrânţi, dar ce deosebire: cu arma în mână. Nu invitând armata sovietică să ne ocupe, să ne desfiinţeze ca stat şi să ne ia prizonieri, nu sărind în spatele acelora cu care am luptat cot la cot vreme de patru ani. Era o înfrângere dreaptă şi plăcută lui Dumnezeu şi nu aceea neagră şi întunecată, a lui 23 August.

Am fi suferit pierderi mai mari? In niciun caz nu puteau fi mai mari decât numărul prizonierilor capturaţi după 23 August şi morţi în lagărele sovietice, împreună cu numărul celor căzuţi în campanie contra Germaniei. Atunci unde e câştigul? Ar fi suferit populaţia mai mult? Dar cu ce a contribuit guvernul român la domolirea jafurilor, violenţelor şi crimelor săvârşite de armata roşie contra populaţiei paşnice româneşti?

Fără 23 August, sute de mii de români cari astăzi zac în închisori sau au fost ucişi în cursul celor zece ani de dominaţie sovietică s'ar fi bucurat de viaţă şi libertate. Dacă aceşti români nu ar fi fost amăgiţi cu armistiţiul şi pacea, dacă o propagandă onestă le-ar fi spus verde în faţă ce-i aşteaptă, mulţi ar fi luat calea apusului. O retragere ordonată a forţelor noastre spre apus ar fi înlesnit acestor români şi posibilitatea materială a refugiului. In loc de zece mii de Români cât formează astăzi exilul, am fi avut sute de mii. Nici pe departe nu ne putem imagina ce câştig enorm ar fi însemnat pentru cauza românească prezenţa unui mare număr de români în Occident. Exilul românesc, deşi cel mai slab reprezentat numericeşte se numără totuşi printre cele mai eficace. Dar ce ar fi însemnat să fi avut în mijlocul nostru câteva mii de cărturari cu faimă? S'ar fi produs o ciocnire culturală între forţele noastre spirituale şi occident de proporţii nebănuite. Atât Occidentul cât şi poporul românesc au fost private de acest moment unic de realizare şi creaţie cu care nu ne vom mai întâlni probabil, niciodată.

Lista morţilor iluştri din închisori s'a mărit în ultimul timp cu numele Prof. Petrovici. Moartea Prof. Petrovici, a lui Radu Gyr, Ionel Teodoreanu, Dragoş Protopopescu, nu e întâmplătoare şi nu e împlinirea unui soroc. Ei nu trebuiau să moară. Ei sunt sacrificaţii lui 23 August. Odată cu 23 August s'a rostit sentinţa de moarte contra celor mai valoroşi fii ai neamului nostru.

Dezarmarea

In cursul seziunii actuale a O.N.U. se reîncepe discuţiile asupra dezarmării. Soluţiile propuse de fiecare Mare Putere se cunosc. Ele au fost expuse la conferinţa de la Geneva şi desbaterile la O.N.U. se vor duce în jurul lor. Problema nu e nouă şi-i cât se poate de complicată. După primul răsboiu mondial s'a pus această problemă de către puterile europene occidentale, în legătură cu siguranţa internaţională. Si atunci ca şi acum, lumea era dornică să-şi asigure o pace de lungă durată şi să aibă de suportat cât mai mici cheltueli militare. S'au dus lungi discuţii preliminare, până când în 1932 s'a ajuns la conferinţa mondială a dezarmării la Geneva. Discuţiile de atunci sunt instructive. Cei care le-au dus, erau plini de bună voinţă şi cum în acel timp nimeni nu tulbura liniştea şi ordinea europeană, se spera să se poată realiza un proect concret şi aplicabil: de aceia conferinţa dezarmării de la Geneva reprezintă o experienţă serioasă, care poate fi luată în considerare şi acum. La început desbaterile s'au făcut propuneri pentru limitarea armamentului, efectivelor şi bugetelor militare. Nici una din soluţii însă nu era satisfăcătoare, pentrucă nici una nu aducea certitudinea că angajamentele luate vor fi respectate de toată lumea.

S'a trecut atunci la ideia dezarmării calitative adică s'au împărţit armele în ofensive şi defensive, considerându-se arme ofensive acelea cari sunt destinate să producă rupturi în front şi fără de cari, o ofensivă ar fi extrem de costisitoare în vieţi omeneşti şi ar cere mult timp. Aceste arme erau carele de luptă grele şi artileria grea.

Dacă aceasta din urmă era mai uşor de precizat, pentru că era deja definită de ştinţa militară, nu acelaş lucru s'a întâmplat cu carele de luptă. Pe atunci Anglia avea construite câteva exemplare de care de 16 tone. Pentru a fi salvată fabricaţia acestora, englezii au propus ca să fie socotite care grele, acelea cari depăşesc greutatea de 20 tone. In schimb Franţa care construia câteva care de circa 50 tone a propus ca limita pentru carele grele, greutatea care întrece această cifră. Evident că în asemenea condiţii nu se putea ajunge uşor la o hotărâre şi conferinţa s'a încheiat fără un acord definitiv. La acest rezultat al conferinţei au contribuit într'o largă măsură şi generali răspunzători de soarta răsboaielor, cari au susţinut că nu se poate trasa o limită între arme ofensive şi defensive, pentrucă toate armele pot fi şi una şi alta, după întrebuinţarea care li se dă.

După această conferinţă, evenimentele politice internaţionale au început să întunece orizonturile păcii care începuse să se aşeze asupra Europei şi chestiunea a rămas în cartoane până în 1946, când a fost reluată în desbaterile Naţiunilor Unite. După al doilea răsboiu mondial problema a devenit mai complicată prin apariţia fuzeelor, proectilelor teleghidate, bombelor atomice şi în fine a celei termo-nucleare, adică a mijloacelor cari pot lovi la distanţe de mii de km. şi a celor cari provoacă distrugeri uriaşe. Americanii, cari cei dintâi au fost în posesia bombei atomice, au dispus întodeauna de o superioritate categorică în această teribilă armă.

In schimb au fost şi sunt în stare de inferioritate faţă de ruşi din punctul de vedere al forţelor terestre. Din acest raport de forţe au rezultat tezele contradictorii ale celor două Mari Puteri. Statele Unite au cerut ca întâi să se reducă armamentul terestru şi apoi să se treacă la reducerea forţei atomice. De asemenea au cerut ca înainte de orice dezarmare, să se instaleze un riguros serviciu de control. Ruşii au cerut ca întâi să se desfinţeze bomba atomică şi apoi să se discute asupra reducerilor de aplicat forţelor terestre. In această poziţie au rămas până la conferinţa dela Geneva din vara aceasta, când preşedintele Eisenhower a propus exercitarea unui control prin recunoaşteri aeriene, fotografiere reciprocă şi schimbul de planuri de instalaţii militare, control care este independent de tehnica propiu zisă a dezarmării.

Această propunere împreună cu celelalte ale Franţei, Angliei şi Rusiei, va fi discutată în seziunea actuală a O.N.U.-ului. Găsirea unei sopoate afirma că este o chestiune extrem de luţii însă nu este atât de uşoară. Din contră se anevoioasă pentrucă dezarmarea nu poate fi tratată izolat şi separat de marile probleme ale politicei mondiale. Pentruca să se poată realiza un cât de modest început, sunt necesare de îndeplinit mai multe condiţii.

Prima este stabilirea unei atmosfere de încredere între cei cari poartă discuţiile. Trebue să remarcăm dela început că aceste discuţii nu se duc între prieteni, între guverne cari de mai mulţi ani au dovedit că se înţeleg în tratarea şi soluţionarea problemelor internaţionale şi cari deci nu au nimic a-şi reproşa unul altuia. De la sfârşitul răsboiului al 2-lea mondial au existat nenumărate fricţiuni între cele două părţi şi n'a fost departe ca lumea să trăiască al treilea răsboiu mondial.

De altfel cu această atmosferă de coexistenţă pe care o trăim, cu toate zâmbetele de la Geneva, cu toată schimbarea în atitudinea de suprafaţă a diplomaţiei ruseşti, nimic nu s'a schimbat din fondul problemelor, cari au rămas aceleaşi, tot atât de grave, tot atât de acute ca şi mai înainte.

In al doilea rând, Rusia stăpâneşte cu forţa un număr de zece state pe care a pus mâna între 1939-1945. Popoarele acestor state şi-au pierdut complect libertatea şi sunt reduse la cea mai umilitoare stare de sclavie, trăind o viaţă de groază sub cea mai cumplită teroare necunoscută în istorie. Marile naţiuni occidentale au determinat în Cartea Atlanticului un număr de principii care stabilesc raporturile între ţări, la cari principii a subscris şi Rusia sovietică şi pentru asigurarea cărora s'a făcut răsboiul contra imperialismului german. Rusia însă a călcat Carta Atlanticului şi profitând de puterea ei uriaşă, desfide lumea occidentală, fiind decisă să nu se retragă de bună voie din centrul şi sud-estul Europei. Această situaţie obligă puterile occidentale să fie cât mai tari, pentru a impune Rusiei să se retragă în frontierele din 1938. Deci departe de a se deschide calea către dezarmare, este un motiv de înarmare, afară de cazul că occidentul nu s'a decis să accepte statu-quo şi să lase Rusia să se instaleze definitiv în mijlocul Germaniei şi la porţile Italiei.

In al treilea rând, Rusia n'a renunţat la cucerirea lumii.

Oamenii ei politici au declarat-o deschis în repetate rânduri şi nu mai departe decât în cursul întrevederilor cu guvernul Germaniei de Est, în jumatatea a două a luni Septembrie, Krucev, secretarul general al partidului comunist rusesc, a declarat: „Suntem favorabili coexistenţei, nu pentru că am renegat marxismul-leninismul, ci pentrucă i-am rămas credincioşi. Capitalismul este condamnat la moarte, chiar sau mai ales dacă al treilea răsboiu mondial, în sensul convenţional al termenului, nu are loc." Mai clar şi mai precis nu se poate. Kremlinul concepe coexistenţa nu ca un mijloc de progres în paralel a celor două sisteme sociale distincte, ci numai ca o fază de tranziţie până la moartea capitalismului. Si pentru a se ajunge aici nu-i nevoie să facă un adevărat răsboiu—în sensul convenţional al termenului—ci se mulţumesc cu un răsboiu de subminare a ordinei sociale occidentale, cu acţiuni subversive, propagandă otrăvitoare, partide comuniste provocatoare de turburări, greve, revolte, etc. aplicate în lumea occidentală.

Când la Geneva preşedintele Eisenhower a pus în discuţie problema acţiunilor subversive ruseşti Mareşalul Bulganin a refuzat pur şi simplu s'o ia în considerare. Aşa dar când conducătorii sovietici au astfel de planuri, cum poate lumea occidentală să creadă că se poate dezarma? Rusia are de apărat teritorii imense pe cari le-a cucerit şi la cari nu renunţă, în plus vrea să-şi întindă puterea peste toată lumea. Cum se poate concepe că Rusia fanatizată de această nebunească ideie a cuceririi lumii va accepta să dezarmeze dacă din această dezarmare nu ar decurge pentru ea avantagii precise? Si cum se poate gândi occidentul să dezarmeze când este atât de greu ameninţat cu pierderea libertăţilor în sclavia ruso-comunistă?

Deci şi de-o parte şi de alta există motive foarte întemeiate nu numai să nu dezarmeze, dar să impingă înarmările până la limita posibilităţilor materiale. Atunci cum se face că totuşi se discută despre d e z a r m a r e? Pot să fie mai multe motive; două însă sunt deosebit de importante. Primul este acela al propagandei. Cine luptă pentru dezarmare, luptă pentru pace şi înseamnă că nu are gânduri răsboinice. Din punct de vedere rusesc se încadrează admirabil în acţiunea pentru pace, care constitue unul din cele mai de seamă elemente de propagandă folosite de comunismul rusesc.

Pentru poporul Statelor-Unite ale Americii, dezarmarea înseamnă intrarea în normal. Acest popor nu este obişnuit să aibă sute de divizii în timp de pace. Este cunoscută slăbiciunea de neînchipuit a Statelor-Unite din punct de vedere al armatei de uscat, înainte de primul şi al doilea răsboiu mondial. Dacă poate fi o temă de propagandă, în orice caz este şi o temă luată foarte în serios.

Al doilea motiv este acela al limitei posibilităţilor materiale. Atât Statele-Unite, cât şi Uniunea Sovietică au posibilităţi materiale imense. Totuşi potenţialul de răsboiu al Americei este net superior celui al Rusiei. In această fantastică cursă a înarmărilor, Statele-Unite, pot să reziste mai mult şi pot să fabrice mai mult. In timp ce Statele-Unite sunt departe de a fi intrat în faza efortului maxim pentru înarmare, Uniunea Sovietică se pare că a ajuns la limita de ruptură, peste care nu se poate trece fără ca să nu urmeze o catastrofă economică. Se poate spune că ea se găseste în în faza producţiei maxime din punct de vedere cantitativ şi calitativ. Armele de care dispune sunt cele mai perfecţionate şi în cantităţi enorme. Cât poate să dureze această tensiune? Dacă răsboiul este întârziat câţiva ani, toate aceste arme vor fi aruncate la fier vechiu şi vor trebui fabricate altele mai perfecţionate, adică un nou efort uriaş, care n'ar mai putea fi susţinut. Deci Rusia se găseşte în faţa acestei probleme de o gravitate extremă. Ori face răsboiul acum, cu ceia ce are—căci niciodată nu va avea mai mult—or susţine o dezarmare generală, care ar face să dispară pentru viitor superioritatea inamicului şi i-ar permite să-şi reia respiratia. Căci să nu se uite un fapt de o importanţă capitală; în timp ce după sfârşitul răsboiului toate Marile Puteri occidentale au demobilizat şi aproape şi-au desfinţat armatele, Rusia a iţnut sub arme un impresionant număr de divizii, cu câteva milioane de oameni, cari au cerut cheltueli tot atât de impresionante. Este deci probabil că Rusia nu poate să meargă mai departe pe calea înarmărilor şi caută o ieşire. Ar putea s'o aplice pe cea care apare mai naturală atunci

(Continuare în pag. 9)

REVISTA PRESEI

„The New Leader," din 22 August. Reactivarea Germaniei pe plan politic internațional e urmărită cu interes mai ales de popoarele din Europa răsăriteană, subjugată de ruși. Dela realizarea unificării Germaniei și clarificarea situației teritoriilor germane anexate de Polonia și Rusia se așteaptă de către țările captive o revizuire a statutului lor de astăzi. Fie prin răsboiu, fie în urma unor concesii parțiale din partea Sovietelor, rezultatul final va fi eliberarea completă de sub dominația bolșevică, pentrucă, odată deschis primul zăgaz, forțele de rezistență naționale nu vor mai putea fi oprite din marșul lor victorios.

La această concluzie optimistă ajunge cunoscutul istoric și publicist englez Dl. Hugh Seton-Watson într'un articol intitulat „German Unity and Eastern Europe", publicat în periodicul american „The New Leader". După Dl. Seton-Watson, lupta pentru independență în Europa răsăriteană e dusă în primul rând de forțele tradiționale. **„Bisericile crestine, de exemplu, sunt puternice bastioane de rezistentă la tară si au multi credinciosi si în orase. Ele nu sunt organizatii politice, dar provăduesc o credintă care nu e compatibilă cu marxism-leninismul si sunt asociate în mintea poporului cu luptele pentru independentă din trecut."** Pentrucă amintirea trecutului, cu toată reinterpretarea materialistă a istoriei de către comuniști, nu poate fi ștearsă din sufletul acestor popoare; **„mândria natională, alimentată de amintirea trecutului glorios, a rămas".**

„Dar mai există si alt gen de nationalism înrădăcinat nu în trecut, ci în prezent". Cu această constatare, Dl. Seton-Watson revine la una din temele sale preferate în ultimii ani, pe care le-a desvoltat în câteva cărți asupra Europei răsăritene și în studiile și articolele publicate în reviste engleze și americane. E convingerea autorului că mișcările naționaliste active înainte de răsboiu în țările din estul Europei, departe de a-și fi pierdut actualitatea după sovietizarea acestui spațiu, vor fi forțele care vor participa la acțiunea de eiberare și se vor impune pentru opera de reconstrucție ce va urma.

Naționalismul din trecut va fi împrospătat cu altă variantă, reprezentată de clasa managerială a noilor stabilimente industriale. Din 1945 până astăzi, Europa orientală a parcurs o vastă revoluție industrială. In Polonia și Cehoslovacia, producția industrială se apropie deja de nivelul celei din Franța. Harta economică a Europei a fost transformată. Această revoluție economică a produs o nouă clasă conducătoare industrială. **„Una din trăsăturile ei esentiale e nationalismul extrem, rezultat în mod foarte logic din mândria pe care o resimte, de a fi fost înstare să construiască uriasa masinărie industrială."**

Pătura managerială din țările satelite nu constitue o castă a parte, fără niciun atașament față de trecut, ca în Uniunea Sovietică. In timp ce managerii sovietici au fost recrutați cu grijă exclusiv din rândurile proletariatului și au fost educați în spiritul ortodoxiei marxiste, cei din Polonia, Cehoslovacia sau România s'au impus datorită calificațiilor lor profesionale, regimurile patronate de Moscova nedispunând de cadre tehnice proprii. **„Loialitatea politică a acestor oameni e extrem de îndoelnică. In ei se întâlnesc două feluri de nationalism, cel vechi si cel nou. Amenintarea pe care o reprezintă acestia pentru soarta regimului e cu atât mai mare, cu cât multi ocupă posturi-cheie în masinăria guvernamentală si chiar în partidele comuniste"**

Existența acestui naționalism întărit cu aportul clasei manageriale, în țările captive, e un motiv pentru autor să creadă că eliberarea lor de sub Soviete va fi posibilă și în cazul când nu se va ajunge la un răsboiu. Sovietele vor fi silite până la urmă să cedeze. Dar numai asta nu ar ajunge, recunoaște Dl. Seton-Watson. **„E nevoie ca Vestul, incluzând Germania, să facă presiunile necesare. Cel mai important lucru e ca popoarele vestice să înteleagă că au nevoie de Europa Orientală."**

„The Reporter", din 8 Septembrie. După cele două conferințe dela Geneva și numeroasele în-

C R O N I C A   E X T E R N A

SCEPTICISM IN AMERICA

„Rusia", a spus odată Winston Churchill, „e o enigmă învăluită într'un mister". In America, după euforia ce a urmat imediat după conferința dela Geneva, preocuparea cercurilor conducătoare e să lămurească opinia publică asupra semnificației zâmbetului enigmatic afișat de comuniști de câtva timp. Acei care credeau că „spiritul dela Geneva" ar însemna inaugurarea unei ere de pace utopică au devenit sceptici și neliniștiți.

Primul care a desmințit optimismul celor impresionați de cordialitatea de fațadă cu care au fost duse sterilele discuții dela Geneva a fost președintele Eisenhower. Intr'un discurs ținut la congresul barourilor dela Filadelfia, președintele, care numai cu câteva luni înainte declarase că nu există „alternativă pentru pace", un răsboiu atomic fiind deopotrivă de nociv pentru învingător și pentru învins, a spus de astădată că poporul american va trebui să accepte riscul unui conflict armat cu Rusia, dacă nu se va putea ajunge pe altă cale la eliberarea statelor subjugate de Soviete.

Nici chiar în timpul campaniei electorale din 1952, când propaganda republicană pe plan extern a avut ca slogan „politica de eliberare", nu s'au făcut declarații atât de categorice. E prima dată că președintele Eisenhower s'a adresat în termeni atât de dramatici poporului american, lăsând să se înțeleagă că al treilea răsboiu mondial nu e numai posibil, ci probabil.

Discursul, ținut în fața unui for a cărui amprizā asupra opiniei publice de peste ocean e cunoscută, a fost centrat pe obligația morală a Americei de a elibera popoarele subjugate de Soviete. Fără îndoială, această obligație a influențat declarațiile președintelui, dar motive mai grave trebuie să-l fi determinat să iasă din rezerva de până acum. E de presupus că președintele Eisenhower a fost pus la curent asupra avansatelor pregătiri de răsboiu sovietice, care nu mai permit speranța în salvarea păcii omenirii pe calea tratativelor.

Câteva din aceste alarmante indicații — și desigur nu cele mai importante — au fost aduse și la cunoștința marelui public. Revista apropiată Pentagonului, „USA News and World Report" a publicat un reportaj în care sunt desvăluite febrilele pregătiri sovietice, în vederea unei agresiuni apropiate, în regiunea polului nord, unde au concentrat sute de submarine și au construit pe insula Rudolf o imensă bază aviatică, mult mai mare decât cea americană de pe insula Groenland.

Dar prevenirea cea mai autorizată a venit din partea șefului serviciilor de informații americane (C. I. A.), Allen Dulles, care a anunțat că Rușii au accelerat pregătirile de răsboiu și că după conferința dela Geneva au continuat să extindă rețeaua acțiunilor de subminare.

CE ASCUNDE ZAMBETUL SOVIETIC?

„Răsboiul între comunism și capitalism e inevitabil. Astăzi încă nu suntem destul de tari ca să atacăm. Timpul nostru va veni în 20 sau în 30 de ani. La acea dată va trebui să adormim vigilența burgheziei și pentru asta vom începe cea mai spectaculară ofensivă de pace. Se va întrebuința un limbaj fermecător și vom face concesii de necrezut. Țările capitaliste, stupide și decadente, vor fi încântate să coopereze la propria distrugere: se vor repezi să accepte ofertele de prietenie. Când vor renunța la orice precauție le vom sfărâma cu pumnul nostru strâns..." Acest pasaj, reprodus de revista americană „Newsweek", e extras dintr'un manual sovietic apărut în 1931, destinat studiului răsboiului politic la Academia Lenin.

Ne aflăm tocmai în perioada când cei „20 - 30 de ani" prevăzuți pentru lovitura finală a revoluției mondiale sunt pe punctul de a fi depășiți. Conștienți de împlinirea sorocului, conducătorii sovietici au remaniat încă din anul trecut garnitura guvernamentală în vederea acestui scop. Răsturnarea lui Malenkov și venirea la cârmă a duumviratului Bulganin-Hrușciov au fost interpretate de toți cunoscătorii străini ai politicii sovietice ca semnele revenirii la stalinism. Bulganin și Hrușciov au fost cei mai ferventi susținători din polit-birou ai teoriilor răposatului Jdanov, care cerea să se treacă imediat la nimicirea lumii capitaliste, pe calea armelor, și să nu se mai aștepte moartea acesteia în urma propriei dezagregări.

Deveniți primii oameni în ierarhia sovietică, Hrușciov și Bulganin au luat o serie de măsuri care lăsau să se întrevadă clar că noul curs se îndreaptă spre răsboiu. In Aprilie 1954, părea deja că isbucnirea celui de al treilea răsboiu mondial va interveni dela o zi la alta. In fața Formozei fuseseră mobilizate puternice forțe comuniste pentru debarcare și Rușii anunțaseră că vor fi necondiționat alături de aliatul chinez.

Situația a evoluat însă altfel. In loc de răsboiu s'a ajuns la desnodământul neașteptat în chestiunea tratatului cu Austria, s'a ajuns la întâlnirea șefilor de stat ai marilor puteri la Geneva, la vizita cancelarului Adenauer la Moscova și la ultima conferință a miniștrilor de externe, tot la Geneva. Ca prin farmec, au urmat numeroase demonstrații de prietenie din partea conducătorilor sovietici, s'au slăbit restricțiile impuse solicitatorilor de vize pentru vizitarea Uniunii Sovietelor, s'au înmulțit delegațiile rusești trimise la diferite congrese internaționale, iar presa sovietică a adoptat peste noapte un ton conciliant, proslăvind „spiritul dela Geneva" și reproducând declarațiile importante ale oamenilor politici din Occident.

Mulți ziariști din lumea liberă s'au grăbit să decreteze că schimbarea de front a politicii sovietice ar fi reală, Cremlinul nedorind răsboiul din cauza dificultăților politice și economice interne. A vorbi însă de astfel de dificultăți, într'un stat unde opinia publică nu înseamnă nimic, e absurd. Apoi, în termeni relativi, situația actuală din Uniunea Sovietelor e mai stabilă ca oricând. Un observator american, senatorul republican Malone, care a vizitat de curând Rusia, a declarat la întoarcere că „nu există niciun fel de semne de revoluție contra guvernului sovietic" și că „Uniunea Sovietelor nu va suferi în viitorul previzibil o criză economică sau politică".

„Ce ascunde atunci zâmbetul sovietic", se întreabă comentatorul american Roscoe Drumond? „Rușii", răspunde el, „urmăresc să întrețină pe orice cale posibilă impresia artificială de bunăvoință și excelente raporturi, în speranța că o astfel de atmosferă de suprafață va face Vestul să abandoneze măsurile de apărare". E tocmai ceeace directivele de acum 25 de ani dela Academia Lenin prevedeau să se facă atunci când se va socoti venit momentul pentru „sfărâmarea cu pumnul nostru strâns" a lumii capitaliste.

TRATATIVELE RUSO-GERMANE

Unul din însoțitorii cancelarului Adenauer la Moscova a descris în termeni drastici experiența tratativelor cu Rușii: "Mai întâi te supun la strânsoare până țâșnește sângele de sub unghii. Te fac să simți că situația e fără speranță. Apoi în ultimul moment, îți oferă ceva în schimbul unei concesii capitale, pe care au dorit-o dela început. Așa s'a întâmplat și cancelarului și nu pot să-mi închipui că e vreun german care ar fi putut acționa altfel decât el".

Concesiunea principală a cancelarului Adenauer a fost acceptarea de relații diplomatice formale între Republica Federală și Uniunea Sovietelor. Contrapartea oferită de Bulganin a fost asigurarea verbală—împlinită între timp—de a elibera câteva mii de prizonieri germani, condamnați pentru pretinse crime de răsboiu. Dar în ce privește chestiunile politice esențiale, în primul rând problema unificării Germaniei, eșecul conversațiilor a fost complect.

Numai cu două săptămâni înainte, cancelarul Adenauer promisese solemn secretarului de stat adjunct american, L. Merchant, că nu va ceda dorinței sovietice de a schimba ambasadori, până ce Moscova nu va conveni să se fixeze data și un plan precis pentru unificarea Germaniei. A trebuit însă să se încline în fața opiniei publice din Germania, pentru care revenirea în patrie a unor oameni deținuți de peste zece ani în lagărele sovietice se impunea ca un comandament etic. Intrebat înainte de un colaborator, ce va face dacă Rușii îi vor oferi cele câteva mii de prizonieri în schimbul relațiilor diplomatice, a răspuns că niciun om de stat german nu și-ar putea permite să-i sacrifice din rațiuni juristico-statale. Singurul lucru pe care l-a putut face, a fost să înmâneze premierului sovietic o declarație în care a precizat că singur guvernul din Bonn are dreptul să vorbească în numele întregului popor german și că soarta teritoriilor germane anexate de Polonia și Rusia va fi hotărîtă numai la încheierea tratatului de pace.

La început, ecoul tratativelor în America a fost favorabil, vizita delegației germane la Moscova fiind considerată o dovadă că politica rusească de până acum față de Germania a suferit o înfrângere. Desmeticirea a urmat însă imediat și s'a văzut că singurul câștigător a fost Rusia. Unele critici au fost extrem de aspre, ca de exemplu editorialul din "The New Leader" semnat de G.L. Arnold, care a atacat violent capitularea sentimentală a Germaniei în fața ofertei sovietice și nu l-a cruțat nici pe șeful guvernului german de aprecieri negative. In cercurile ministerului de externe britanic, criticile au fost mai rezervate, dar nu s'a lăsat nicio îndoială asupra faptului că rezultatul vizitei dela Moscova e privit ca un recul pentru cauza Vestului. Dealtfel însuși cancelarul Adenauer nu și-a făcut iluzii asupra conversațiilor cu conducătorii sovietici și a prevenit imediat după întoarcere Vestul să nu acorde încredere propunerii coexistențialiste a Moscovei. Pentru liniștirea Americei, ministrul de externe german Brentano a plecat la Washington, unde prin declarațiile făcute a reușit să restabilească atmosfera de încredere de mai înainte în relațiile germano-americane.

A doua zi după plecarea delegației Germaniei Occidentale, Moscova a aranjat o altă recepție pentru consolidarea prestigiului guvernului Germaniei Orientale. Cele două rezerve formulate de cancelarul Adenauer în declarația scrisă către Bulganin au fost repudiate iar în privința liberării prizonierilor s'a accentuat că ar fi în primul rând urmarea intervențiilor de mai de mult ale guvernului din Pankov.

Inițiind relațiile oficiale cu Germania Occidentală și, în același timp, reafirmând încrederea în Germania Orientală, Rusia e într'o poziție net avantajoasă. Singura dintre cele patru puteri Rusia poate vorbi cu ambele Germanii. Unificarea Germaniei nu mai e nevoie să fie neaparat negociată între cele patru mari puteri. La conferințele internaționale, pe dealtă parte, Germania Occidentală va trebui să țină seama de acum și de avizul Sovietelor, în timp ce Germania Orientală nu va avea niciun fel de obligații de acest fel față de marile puteri vestice.

Dar nu acest avantaj tactic al Sovietelor e ceeace trebuie reținut din tratativele ruso-germane. In timpul acestor tratative, Sovietele au arătat fără rezerve că politica de coexistență e o armă manevrată exclusiv în favoare țelurilor Moscovei. Rusia nu se gândește la nicio concesie substanțială politică și n'a renunțat cu nimic la realizarea revoluției comuniste mondiale. Hrușciov, cu tactul lui dovedit și în alte ocazii, a făcut câteva declarații care nu mai permit nicio iluzie. „Comunismul" a spus secretarul partidului bolșevic, la banchetul oferit delegației germane comuniste, „va învinge până la urmă. Cei care așteaptă ca Rusia să-l abandoneze, pot aștepta mai curând ca racul să fluere". Aceiași siguranță mesianică în triumful revoluției mondiale a manifestat-o și față de cancelarul Adenauer, când a declarat că „Republica Democrată Germană reprezintă viitorul și acest viitor nu e numai al poporului german, ci al lumii întregi,

AGITATIA SOVIETICA IN LUMEA ARABA

Printre vizitatorii streini la Moscova, pelerinii politici din statele arabe dețin un loc de frunte. O delegație parlamentară siriană a fost în Rusia în luna Iulie, primul ministru egiptean, colonelul Nasser, e așteptat în primăvară, iar șahul Persiei se pregătește pentru o călătorie de două luni în toate regiunile Uniunii Sovietelor. Vizitele în sens invers, spre centrul agitației panislamice, Cairo, sunt deopotrivă de importante: ministrul de externe chinez, Ciu En Lai, va redeschide seria, după el urmând dictatorul Jugoslaviei și, la o dată încă nestabilită, premierul sovietic Bulganin.

Paralel cu aceste vizite politice, numeroase delegații economice sovietice și din țările satelite au vizitat capitalele statelor arabe pentru negocierea de acorduri comerciale. In prezent, blocul sovietic desfășoară cele mai intense schimburi comerciale cu statele din Orientul Mijlociu. Dela stadiul comercial, ofertele comuniste au trecut în faza politico-economică, punându-se la dispoziția Egiptului, Siriei și Arabiei Saudice furnituri de arme și ajutor economic.

Nici propaganda culturală nu-i neglijată. De câtva vreme, o deosebită atenție e acordată în Rusia studiului Orientalisticei, în special studiului istoriei moderne a țărilor din Orientul Apropiat și Mijlociu. Academia de Stiințe sovietică a fost blamată oficial pentrucă acordă prea puțină atenție problemelor contemporane asupra Orientului Mijlociu; numeroase cărți despre Turcia, Egipt sau Iran au fost scrise sau traduse recent.

Toată această diplomație turistică, economică sau culturală e rezultatul unei politici mult mai subtile și flexibile, adoptată de către succesorii lui Stalin în Orientul Mijlociu. Rușii și-au dat seama că exploatarea aspirațiilor naționale ale popoarelor arabe e mai eficientă în acțiunea de subminare a pozițiilor strategice ale Vestului decât sprijinirea fățișă a slabelor partide comuniste locale.

In Egipt, Rușii au găsit terenul cel mai prielnic pentru manevrele lor. Dela îndepărtarea generalului Nagib, ambițiosul colonel Nasser, erijându-se în campionul pan-islamismului, s'a angajat într'o ofensivă imperialistă care l-a pus în conflict mai întâi cu Anglia, în chestia Suezului și Sudanului, și apoi cu America, de când a întețit acțiunea contra Israelului. Propaganda sovietică caracterizează Egiptul ca „un bastion al păcii contra formării blocurilor militare în Orientul Mijlociu", în timp ce Israelul e denunțat ca „un dușman al păcii, aservit intereselor americane".

După Egipt, Siria e al doilea obiectiv important al nouii politici sovietice. Rusia a folosit nemulțumirea creată în Siria de încheierea pactului de alianță între Irac și Turcia, pentru a da asigurări ambasadorului sirian la Moscova că Sovietele vor sprijini Siria împotriva oricărei „formări de blocuri ofensive".

O influență indirectă, prin Egipt, centrul propagandei pan-islamice, și alta directă, prin partidele comuniste locale și livrările clandestine de armament, exercită Rusia în Maroc și Algeria. Dificultățile Franței în Africa de Nord sunt întreținute, ca și cele din Indochina, de Soviete.

Corespondentul în Orientul Mijlociu al revistei americane „Newsweek" semnalează agitația intensă a agenților sovietici mai ales după conferința dela Geneva. Agenții sovietici incită popoarele arabe să răspundă la o nouă agresiune din partea Israelului cu „răsboiul sfânt", la care vor participa imediat „voluntari" ruși, după modelul intervenției chineze în Coreea.

Deși aceste agitații sovietice se desfășoară fără consacrarea oficială, puterile vestice nu pot nesocoti gravitatea lor. Vechiul plan sovietic de a transforma Moscova în o Meca a mișcărilor revoluționare arabe e pe punctul de a se materializa. In acest caz, bazele militare aliate din Africa de Nord și Orientul Mijlociu ar fi grav amenințate și ar avantaja considerabil Rusia în prima fază a unui atac surpriză contra Vestului.

REVISTA PRESEI

vietică, s'ar părea că potentații Cremlinului au descoperit, pe lângă propaganda pentru pace și coexistență, o nouă vocație: internaționalismul.

Așa cum au manevrat cu noțiunile de pace și coexistență, comuniștii manevrează acum cu internaționalismul, propunând conferință după conferință. Conducerea politică americană, scrie săptămânalul „The Reporter" ar trebui să-și dea seama că aceste conferințe nu servesc prea mult cauzei păcii. **„Dacă presedintele Eisenhower a declarat că nu există alternativă pentru pace, nu înseamnă că trebuie să ne cramponăm de pacea de astăzi".**

In politica externă, întrebuințarea potențială a mijloacelor de forță a constituit întodeauna dinamismul diplomației. Deaceea, analizând pe deoparte politica de eliberare americană, iar pe dealta străduințele de a menține pacea cu orice preț, „The Reporter" descoperă contradicțiile ireconciliabile ale acestei atitudini. **„De când Secretarul de Stat a devenit si el avocatul evitării recurgerii la fortă, e neaparat nevoie să punem întrebarea: Dacă nu forta, atunci ce? A devenit oare sistemul trecerii dela rece la cald, al tranzitiei bruste dela proclamatii împăciuitoare de coexistentă amicală la rigiditatea de neînduplecat, un substitut adecvat pentru mijlocul amenintării interventii cu forta a diplomatiei din trecut?"**

Aceste constatări din editorialul revistei „The Reporter" n'au nimic original. Rostul lor nu e de a ataca substanța diferitelor declarații ale conducătorilor Statelor Unite, ci forma lor. Căci forma în diplomație e adeseori tot așa de importantă ca și fondul. Intențiile actualului guvern al Stateor Unite nu se deosebesc probabil de cele enunțate în timpul campaniei prezidențiale. Preocuparea pentru eliberarea Europei răsăritene de sub dominația sovietică a rămas. Claritate nu există numai în privința mijloacelor de întrebuințat în vederea atingerii acestui țel. Controversa dintre președintele Eisenhower și senatorul Knowland, ca și cea dintre președinte și conducătorii armatei, a arătat, cel puțin până acum, că șeful administrației republicane nutrește iluzia că îndepărtarea Sovietelor din Europa răsăriteană ar fi posibilă fără a se recurge la răsboiu.

Experiența făcută până acum nu încurajează însă astfel de speranțe, eliberarea țărilor satelite fiind în stadiul actual tot așa de ipotetică ca și acum câțiva ani. Ori, scrie „The Reporter", **„Comunismul trebue fortat să slăbească strânsoarea pe care o exercită asupra popoarelor din estul Europei, dacă se urmăreste ca Europa să scape de amenintarea de răsboiu si să ajungă într'adevăr la unitate".**

„The Economist", din 3 Septembrie. Pe marginea discursului ținut de Gheorghiu-Dej la 23 August, revista „The Economist" face unele aprecieri asupra desvoltării economice reperiste în cursul aplicării primului plan cincinal. **„Discursul premierului român"**, scrie „The Economist", **„a fost deopotrivă de dezamăgitor si de confuz. Expunerea sa economică ar fi trebuit să fie deosebit de importantă în acest an, când primul plan cincinal e pe terminate, iar al doilea va începe anul viitor. Dar în comentariile sale asupra primului plan cincinal, Gheorghiu-Dej a recurs la practica stalinistă de a cita procentaje din cifre globale necunoscute. Singura sa referintă la noul plan a fost remarca că va fi bazat pe cel vechiu. Această obscuritate si reticentă se datoreste probabil dezamăgirii cauzate de progresul de până acum si nesiguranta asupra planurilor viitoare".**

Dezamăgirea asupra progreselor realizate până acum e explicabilă. Niciuna din marile construcții socialiste—afară de Casa Scânteei—n'a fost terminată până acum. Canalul Dunărea-Marea Neagră a fost abandonat, centrala dela Bicaz nu va fi gata mai devreme de primăvara viitoare, combinatul metalurgic din Moldova n'a intrat în funcțiune; multe din celălalte unități industriale anunțate în directivele planului cincinal au rămas pe hârtie, iar producția 'n principala ramură a industriei grele — siderurgică — a rămas mult sub cifrele prevăzute. Nu mai vorbim de aruncarea la coș a ambițiosului plan

(Continuare in pag. 12)

ASPECTE DIN R. P. R.

REORGANIZAREA INVATAMANTULUI SUPERIOR

După ce în 1948 învăţământul superior a fost reorganizat, copiindu-se structura modelului sovietic (aşa cum s'a făcut de altfel şi în toate celelalte domenii ale vieţii publice), propaganda oficială n'a mai pierdut niciun prilej de a proslăvi aşa zisul progres realizat, făcându-se comparaţiicu starea care domnise mai înainte, defavorabile pentru trecut. Ca o grije a regimului pentru cultură, se menţiona în toate împrejurările că datorită reformei introduse şi a alocaţiilor bugetare sporite, numărul studenţilor s'a dublat, iar al facultăţilor şi institutelor mai mult decât împătrit. S'a mai pretins deasemenea că spre deosebire de şcoala aşa zisului regim burghezo-moşieresc, care ar fi fost o şcoală „ruptă de viaţă“, şcoala regimului de democraţie populară este adaptată vieţii şi nevoilor construcţiei socialiste. Facultăţile şi institutele existente în 1948 au fost divizate în câte două şi mai multe facultăţi cu un program de pregătire mult mai redus decât acela pe care l-am cunoscut şi un număr de noi facultăţi şi institute, specifice regimurilor comuniste, au fost introduse, cum ar fi de exemplu, Institutul superior de economie şi planificare, sau universitatea de marxism-leninism.

Pe de altă parte, în timp ce în trecut instituţiile de învăţământ superior erau concentrate în câteva mari centre universitare, reforma din 1948 le-a împrăştiat în aşa fel încât în mai fiecare oraş mai mare din ţară a fost stabilit câte un institut sau facultate. Bine înţeles că şi aceasta constitue propagandistic o dovadă de grija regimului pentru regiunile mai înapoiate ale ţării. In unele cazuri, prin aşezarea unor institute sau facultăţi în anumite centre industriale. ca de exemplu a institutului pentru cărbune la Petroşani, sau a celui de metale neferoase la Brad, în centrul minier al munţilor Apuseni, s'a sperat să se creeze condiţiuni mai bune de funcţionare pentru noile instituţii.

Având în faţă experienţa sovietică a industrializări forţate, unde în decursul celor aproape treizeci de ani de economie planificată s'a manifestat continuu o nevoie insaţiabilă de cadre tehnice, învăţământul superior din România a primit sarcina de a pregăti într'un minimum de timp, cadrele de specialişti de care avea să aibă nevoe economia naţională în urma aplicării planului cincinal. Atât pentruca să poată face faţă în scurt timp acestei sarcini, cât şi ca o reacţiune faţă de structura anterioară a învăţământului superior românesc, căruia i s'a reproşat uneori că are un caracter general şi teoretic excesiv, noile institute şi facultăţi au fost organizate ca nişte fabrici rapide de funcţionari, destinaţi unor posturi dinainte fixate, cu o pregătire limitată la un sector foarte îngust de activitate. S'a mers atât de departe cu specializarea diferitelor programe de învăţământ, încât o facultate separată pregătea ingineri specialişti în construcţia cazanelor cu aburi, care nu învăţau nimic în legătură cu construcţia turbinelor de aburi, sau a motoarelor cu combustie internă, fiecare din aceste specialităţi constituind programul unei alte facultăţi în cadrul institutului politehnic. In jargon comunist se spune că „reforma învăţământului a mers pe linia pregătirii unor specialişti de profil îngust, cunoscători ai unui sector limitat de probleme, pe care să le stăpânească până în cele mai mici detalii“.

Avantajele specializării, de altfel de netăgăduit în anumite limite, au fost aşa dar, ideia care a condus reforma învăţământului, în opoziţie cu intenţia anterioară, în virtutea căreia învăţământul universitar încerca să ofere studentului o cultură ştiinţifică generală. Nu soluţii de-a gata pentru un număr de probleme tehnice, ci o formaţie ştiinţifică care să-i permită formularea problemelor şi căutarea soluţilor celor mai elegante. Este cert că un astfel de învăţământ nu poate da rezultate decât când cadrele didactice au ele înşile o înaltă pregătire şiinţifică şi când manifestă o suficientă exigenţă faţă de studenţi. Pe de altă parte un proces de formare ştinţifică se realizează mult mai încet şi mai dificil şi nici nu este asimilat de oricare dintre candidaţi. Iar când procesul pregătirii universitare s'a încheiat, e încă nevoie de o perioadă mai lungă sau mai scurtă pentru adaptarea la necesităţile practice ale vieţi profesionale, adică de cunoaştere a profesiunii sau de specializare. Nevoilor sporite de cadre didactice cu nivelul pregătirii profesorilor dela politehnică nu ar fi putut fi recrutaţi pentru un număr de patru ori mai mare de facultăţi şi institute într'un timp atât de scurt. Dimpotrivă, organizându-se institute cu un pronunţat caracter tehnic specializat, pentru problema cadrelor didactice se prezenta o soluţie simplă : recrutarea specialiştilor din întreprinderi sau a candidaţilor trimişi la specializare în şcolile superioare sovietice. Aceştia nu primeau decât sarcina relativ uşoară de a expune un curs pe un sector foarte limitat de cunoştinţe. Timpul de studii a fost redus de regulă la 3-4 ore, iar pentru muncitori la numai două ore.

Anumite dificultăţi au fost acceptate de regim ca având numai un caracter tranzitoriu : lipsa de experienţă pedagogică a noilor cadre didactice, lipsa localurilor corespunzătoare şi a materialului didactic. Criticele publicate în presa regimului au fost de aceea foarte rare şi au purtat numai asupra ritmului nesatisfăcător în care se ridicau clădirile precum şi lipsa cursurilor şi a materialului de laborator. Sistemul de organizare al învăţământului superior nu a fost însă până de curând niciodată criticat. Menţionându-se în toate împrejurările că reforma lui s'a făcut pe baza experienţei sovietice, se sublinia cu multă satisfacţie caracterul practic al noului învăţământ „legătura lui cu viaţa“. Deşi însă reforma nu a fost aplicată decât în decurs de câţiva ani, rezultatele au fost atât de catastrofale, încât ele n'au putut fi puse pe seama lipsurilor cu caracter tranzitoriu pe care le-au menţionat mai sus, ca recrutarea grăbită a unui mare număr de cadre didactice fără pregătire pedagogică şi fără o suficientă verificare a pregătirii ştiinţifice, ci au trebuit să fie recunoscute ca urmări ale unei greşite concepţiuni pedagogice. Fără niciun fel de publicitate, încă de acum doi ani s'a început o nouă organizare a învăţământului superior. Lipsa de publicitate este explicabilă : învăţământul superior fiind organizat după cel sovietic, orice critică se adresează indirect acestuia.

In presă tema a fost menţionată abia la începutul noului an şcolar, într'un articol publicat în „Contemporanul“ de către prof. universitar C. Ionescu-Bujor, director general în ministerul învăţământului, care prezintă necesitatea noilor schimbări în termeni cu multă îngrijire aleşi, pentru ca formularea criticelor să nu ştirbească prestigiul atot-superiorităţii sovietice. Iată ce afirma directorul învăţământului superior : “experienţa a dovedit că profilul cu o accentuată specialitate nu corespunde nevoilor producţiei, că producţia noastră are nevoie de specialişti care să acopere sectoare mai largi de muncă, de unde necesitatea formării specialiştilor cu profil larg„.

“Ştiinţa şi tehnica evoluează rapid. De aceea cunoştinţele de strictă specialitate însuşite de studenţi vor putea fi aplicate în producţie un timp limitat“.

“Insuşirea şi folosirea noului, ca şi activitatea creatoare nu este posibilă decât în condiţiile unei temeinice pregătiri generale ştiinţifice şi tehnice care nu poate fi realizată în cadrul programului de pregătire a specialistului cu profil îngust„.

“In anii ce au urmat reformei învăţământului, s'au înfiinţat o serie de institute cu caracter monotehnic, răspândite în diferite centre ale ţării. Existenţa institutelor pitice, risipite într'o reţea largă, determină înprăştierea bazei materiale a învăţământului superior şi a forţelor didactice, fapte ce se răsfrâng negativ asupra calităţii învăţământului“.

Un proces invers a fost început de doi ani : fuzionarea institutelor şi facultăţilor existente şi introducerea disciplinei de cultură ştiinţifică generală.

Insuccesul reformei din 1948 este subliniat şi de un alt fenomen menţionat în articolul mai sus citat : an de an, candidaţii se concentrează la anumite facultăţi : medicina generală, chimia industrială, electrotehnica, ştiinţe juridice şi filologie. Cu alte cuvinte, studenţii cât şi părinţii lor preferă facultăţile care au păstrat cel mai mult din programul de învăţământ al facultăţilor tradiţionale, evitând institutele şi facultăţile nou înfinţate de regim, deşi perspectivele de plasare pe care le oferă acestea sunt mai bune.

După şapte ani de reformă, lipsurile care ar fi trebuit să aibă un caracter trecător, persistă încă : nu există manuale tipărite sau cursuri litografiate decât pentru un procent redus de discipline. Programele cursurilor nu au fost încă definitiv stabilite, ci sunt modificate dela un an la altul. Materialul didactic este şi el insuficient şi nu toate institutele tehnice au laboratoare. De asemenea nu toate şcolile superioare au localuri proprii.

In ce priveşte cadrele didactice, situaţia este suficient caracterizată de faptul că mulţi profesori universitari abia acum urmează doctoratul.

BRIGAZILE ARTISTICE DE AGITATIE

S'a ajuns în republica populară ca în fiecare întreprindere precum şi în fiecare sat să funcţioneze câte o brigadă artistică de agitaţie. Sub forma unor scurte programe satirice prezentate ocazional, ele au menirea să completeze activitatea agitatorilor : în timp ce aceştia au datoria să explice neîntrerupt măsurile luate de guvern şi partid, să dea la iveală stările de lucruri care împiedecă executarea dispoziţiunilor şi să convingă de necesitatea măsurilor luate în întreprinderi sau în sat pentru executarea acestor dispoziţiuni, brigăzile artistice de agitaţie au îndatorirea să ridiculizeze anumite stări de lucruri care domnesc mai ales în întreprinderile socialiste. Este ştiut că aceste întreprinderi sunt departe de a funcţiona mulţumitor. Rigiditatea planurilor de producţie, incompetenţa cadrelor de conducere, greutăţile de aprovizionare şi lipsa de interes a muncitorilor şi funcţionarilor cari nu răspund direct de realizarea planurilor fac ca în fiecare întreprindere un ochiu mai exigent să descopere stări de lucruri nesatisfăcătoare. Acestea sunt explicate în majoritatea cazurilor prin biurocratism. In combaterea acestor stări de lucruri, în care se văd piedici în calea construirii socialismului, brigăzilor artistice de agitaţie le revine un rol destul de important : printr'o scenetă, scheci, monolog sau scurtă poezie umoristică, să atragă atenţia asupra anumitor stări de lucruri şi conturând satiric pe responsabili să determine o rapidă înlăturare a lor.

Din ceeace publică presa comunistă la rubrica diferitelor foiletoane, sau a colţurilor de caricaturi, se pare că există suficiente cazuri de prostie, incompetenţă, rea voinţă sau corupţie, care să furnizeze material satiric brigăzilor de agitaţie. Se citează cazul atelierelului C. F. R. dela Tg. Mureş, unde conducerea întreprinderii şi partidul au convocat o consfătuire de producţie pentru a găsi o soluţie greutăţilor provocate de lipsa unor materiale. Brigada de agitaţie întitulată „Locomotiva veselă“ a reuşit să întocmească un program care a găsit aprecieri măgulitoare până la centru : a prezentat adunării un pachet pe care Moş Gerilă (ersatzul comunist al lui Moş Crăciun care era o unealtă a burgheziei) ar fi omis să-l predea la vreme şi în care nu erau altceva decât mostre din materialul a carui aprovizionare provoca atâtea dificultăţi şi care se găsea în cantităţi suficiente la atelierul C. F. R. însă nu în depozit ci risipit prin curtea atelierului.

Dacă regimul comunist nu ar fi fost impus cu sila, ci ar fi fost realmente expresia unui entuziasm revoluţionar, cum a fost în parte în Uniunea Sovietică, membrii brigăzilor de agitaţie ar fi şi ei comunişti convinşi, neanimaţi de alte gânduri decât de a contribui într'o formă sau alta la realizarea idealurilor revoluţionare. In realitate însă, brigăzile artistice nu au fost organizate spontan, ci printr'o măsură luată de sus dela centru, pentru a introduce în viaţa societăţii româneşti încă una din instituţiile inventate în Uniunea Sovietică. Iar membrii brigăzilor sunt mici arivişti care văd în activitatea depusă în aceste brigăzi o posibilitate de înaintare şi un prilej pentru a obţine micile avantagii pe care regimul le acordă partizanilor săi.

Fiind impuse de sus, se pune problema instruirii acestor brigăzi pentruca activitatea lor să se desfăşoare conform concepţiei teoretice care stă la baza lor. Chemate la viaţă în vederea unei activităţi pentru care membrii lor nu simt realmente nicio chemare, brigăzile artistice au nevoe, după cum se recunoaşte oficial, de o îndrumare şi o instruire continuă. In lipsa acesteia—şi cum ar putea regimul să formeze miile de îndrumători competenţi, care nici ei nu îşi privesc activitatea decât ca pe o profesiune mai uşoară şi mai rentabilă decât altele—în activitatea brigăzilor artistice de agitaţie se produc denaturări care produc efecte tocmai opuse celor scontate de teoreticienii regimului. Constatarea unei serii de greşeli în activitatea brigăzilor şi a organelor de îndrumare a făcut în ultimul timp obiectul unei campanii de presă. Câteva din criticile formulate cu acest prilej vor fi menţionate mai jos.

Se constată în primul rând că nivelul artistic al programelor brigăzilor de agitaţie, care conform denumirii ar fi trebuit să fie artistică, este scăzut mai prejos de orice critică. Programele sunt anoste, uscate, simple lozinci versificate sau statistici rimate, atunci când se încearcă să se sublinieze „noul şi pozitivul“ sau, dimpotrivă, cad în trivialitate când încearcă să obţină un succes comic. Se reproşează multor brigăzi artistice de agitaţie că au căzut pe panta apolitismului şi că mentalitatea mic burgheză a umorului gratuit domină programele. Aceasta în ochii teoreticienilor comunişti constitue o adevărată pervertire a gustului artistic, o părăsire a caracterului militant şi educativ al artei. Incidental se constată în legătură cu aceasta că cei care tânjesc după distracţiile din trecut sunt încă numeroşi. La Craiova, o scenetă întitulată „Coana Manda“, după cum afirmă plin de dispreţ un redactor al săptămânalului cultural „Contemporanul“ în genul textelor de muzic-hall din trecut s'a bucurat de un mare succes, fiind reluată sub diferite variante de mai toate brigăzile artistice din întreprinderi şi instituţii şi reprezentată chiar pe scenele mai mari (aşa zisele scene de estradă) ale oraşului.

Se observă şi alte tendinţe : în multe cazuri în loc să se critice stări de lucruri obiective, prin programele artistice satirice se ventilează nemulţumirile personale ale membrilor brigăzii sau se dă curs unor intrigi patronate de organele de partid. Cum am avut prilejul să menţionăm şi mai sus, în condiţiunile în care funcţionează economiile socialiste, oricine poate fi criticat fiindcă lucrurile merg suficient de prost încât fiecăruia să i se poată găsi o vină. Nu sunt însă criticaţi decât cei pe care organele de partid îi socotesc vinovaţi şi în această privinţă, relaţiile personale dintre oameni joacă un mare rol. Acolo unde raporturile sunt bune, satira brigăzilor artistice de agitaţie se limitează la ridiculizarea dactilografelor care se piaptănă prea des în timpul orelor de serviciu sau a telefonistelor prea irascibile. Este adevărat că din combativitatea agitaţiei nu prea se constată mult în aceste condiţii.

Se pare de altfel că în ce priveşte combativitatea de care trebuie să dea dovadă brigăzile de agitaţie, noţiunea nu este încă prea clară. Se afirmă de pildă că lupta ideologică este superficial înţeleasă, combaterea ideologiei burgheze reducându-se la prezentarea aspectelor ei exterioare. Cosmopolitismul, această manifestare atât de primejdioasă, este privită ca o simplă chestiune de ţinută şi îmbrăcăminte, cosmopolitul fiind prezentat ca un malagambist ridicol. Corect ar fi însă ca să se combată dispreţul malagambiştilor faţă de creaţiile materiale şi mai ales spirituale ale regimului comunist. Menţionarea acestui obiectiv ca unul dintre cele principale înseamnă însă că numărul celor care „dispreţuiesc“ creaţiunile regimului comunist este încă destul de mare fiindcă altfel regimul nu s'ar mai ocupa de ei.

Faţă de exponenţii ideologiei burgheze, brigăzile de agitaţie fac însă şi greşala mai gravă de a-i privi de pe poziţii conciliante. Se ştie ce luptă înverşunată duc toate regimurile totalitare împotriva svonurilor, consecinţă firească a informării insuficiente sau inexacte a publicului. Un svon, pe care nicio măsură de teroare nu-l poate înăbuşi, minează un efort îndelungat de propagandă. De aceea, prezentarea „zvonistului“ ca un palavragiu spiritual este socotită ca o greşală deosebit de gravă, demnă de preocupările organelor centrale. Intr'un program al brigăzii dela Ministerul de Externe s'a petrecut un astfel de caz : în cursul scheciului cineva întreabă ce este svonul. Când partenerul său îi răspunde că zvonul este o minciună, primul artist îi replică prompt : află aşa dar că circulă svonul că tu eşti băiat deştept. După cum constată cu multă amărăciune unul din îndrumători, „a lăsa impresia că svoniştii se ocupă cu asemenea cancanuri, înseamnă a adormi vigilenţa oamenilor muncii“.

Există o revistă „Cultura poporului“, editată de Casa Centrală a Creaţiei Populare al cărei rol este să îndrumeze activitatea brigăzilor artistice de agitaţie şi să le ajute prin publicarea de texte şi programe model. S'a constatat însă că numeroase brigăzi au luat de-a gata textele publicate şi adaptarea s'a redus la schimbarea numelor proprii întâlnite în cursul textului. Este fie un simplism al celor care iau de-a gata texte publicate ca model pentru a critica cu ajutorul lor stări concrete din întreprinderea lor, sau este vorba de stări tipice găsite peste tot, astfel încât realmente adaptarea textelor nu prezintă nicio problemă.

DRAMATURGIA SI PARTIDUL

In regimurile comuniste nici chiar succesul nu asigură scriitorilor o viaţă liniştită. Succesul este răsplătirea conformismului faţă de directivele date de partid, critica mărginindu-se să examineze în ce măsură ele au fost încorporate în operă. Valoarea artistică este rareori apreciată şi atunci numai pentrucă se recunoaşte că o operă cu o redusă valoare artistică, chiar dacă urmează întocmai reţetele prescrise de teoreticienii partidului, nu are niciun fel de ecou în public, cu alte cuvinte nu îşi îndeplineşte rolul de vehicul al ideilor marxiste.

Consacrarea unui scriitor de către o critică unanimă nu este însă o garanţie pentru viitor, deoarece fie linia partidului, fie chiar numai interpretarea oficială a acestei linii pot fi schimbate. Si, în sfârşit, pretenţiunile oficialităţii faţă de măsura în care creatorii de artă se conformează directivelor cresc cu timpul, partidul aşteptând rezultatele tangibile ale educaţiei marxist-leniniste pentru care face atâtea eforturi.

Dintre dramaturgii regimului, două nume au primit până acuma elogii unanime : Aurel Baranga şi Mihail Davidoglu, amândoi laureaţi ai premiului de stat, autori ai mai multor piese jucate pe scenele câtorva teatre şi tipărite de editura de stat. In toate piesele lor cei doi scriitori au aplicat reţeta care asigură succese : au pus în contrast puternic societatea „burghezo-moşierească“ cu „eroii construcţiei socialiste“. Pe de o parte nişte reprezentanţi ai fostelor clase exploatatoare, plini de toate păcatele imaginabile, înfrânţi în lupta cu nobilii eroi ai clasei muncitoare. Nu e de mirare că într'o piesă ca „Oraşul în flăcări“, de Mihail Davidoglu, în care acţiunea se petrece în Galaţi înainte de intrarea armatelor ruseşti în oraş, criticul cu nume atât de pitoresc al „Vieţii Româneşti“, Simion Alterescu, vedea un „sondaj adânc în psihologia eroilor săi, pe care autorul i-a pus în condiţii dramatice, care au prilejuit o portretizare pregnantă“. Unul din eroii piesei, care se petrece într'un beciu unde câţiva locuitori ai oraşului s'au adăpostit de bombardament, bine înţeles comunist militant, la rugămintea mamei sale de a nu părăsi adăpostul, îi răspunde că pleacă să demonteze nişte bombe cu explozie întârziată : un astfel de erou prilejuieşte desigur criticei aprecieri de genul următor : „beciul se transformă pentru scriitor într'o cameră de plumb în care cristalizează caracterele eroilor“; „la flacăra încinsă a evenimentelor istorice, eroii piesei cristalizează şi capătă transparenţa rocii pure, pline de lumini interioare“, unele personaje vădind „trăsături care n'au fost date la iveală cu atâta forţă nicăeri în dramaturgia noastră actuală“.

Iar asupra celuilalt scriitor, Aurel Baranga, cu ocazia ultimei sale piese „Arcul de triumf“, critica făcea următoarele aprecieri : trebuie menţionate forţa şi expresivitatea cu care „Arcul de triumf“ demască uneltirile claselor exploatatoare, inspirând dispreţ şi ură faţă de vechiul regim, măestria satirică cu care e înfăţişat: deruta reacţiunii, faptul că autorul a creat unele personaje vii — cum este sbirul fascist, fostul colonel Ciolac“. (In timp, piesa se petrece în perioada care a precedat 23 August.

Partidul nu este însă mulţumit cu aceste realizări şi pentru a da mai multă autoritate criticilor, ele au fost publicate în oficiosul partidului, „Scânteia“. Ce reproşează partidul scriitorilor săi ? Că n'au realizat sarcina esenţială a pieselor, „înfăţişarea la un înalt nivel artistic a luptei forţelor antifasciste, în frunte cu comuniştii“. Partidul ar fi dorit ca scriitorii, prezentând pe scenă eroi comunişti, să dea o imagine convingătoare de „puterea de sacrificiu pentru cauza nobilă a eliberării poporului, curajul de a înfrunta pe călăi, avântul inimii fierbinţi devotate poporului şi luciditatea cu care se orientau comuniştii în cele mai complicate situaţii, călirea excepţională pe care le-o dădea munca ilegală, priceperea lor de a descoperi agenţii“.

Se poate închipui deziluzia partidului când în „Arcul de triumf“ panica elementelor reacţionare „e pusă aproape numai în legătură cu evenimentele de pe front“. I se reproşează autorului că n'a studiat profund şi n'a înţeles suficient felul ofensiv în care partidul a condus forţele populare în bătălia pentru răsturnarea regimului antonescian şi că în piesă nu se vede că partidul ar fi mobilizat „în lupta antifascistă largi pături sociale“. Celuilant scriitor, lui Mihail Davidoglu, i se reproşează în acelaş sens că în centrul piesei stau nu destinul ţării şi lupta comuniştilor, ci tristeţea unei mame bătrâne, evenimentele care se petrec în afara beciului, în oraşul supus bombardamentului de artilerie fiind prezente numai prin relatări informative cu caracter de reportaj.

Nu numai însă în prezentarea evenimentelor au greşit autorii, neprinzând semnificaţia falsificărilor istorice care au devenit doctrină oficială. Nici personajele de comunişti nu sunt mulţumitor construite. In „Arcul de triumf“ apare pe scenă o instructoare a comitetului central, care desfăşoară o activitate ilegală. In timp ce criticii şi publicul îşi dau seama că soţul acestei instructoare este un trădător vinovat de moartea mai multor luptători antifascişti, autorul face păcatul de neiertat de a nu-l demasca, ceeace pentru „Scânteia“ face ca perspectiva pe care o dă piesa să fie falsă. După cum se spune cu candoare, în comportarea instructoarei se manifestă lipsuri grave şi un instructor atât de lipsit de vigilenţă nu poate fi socotit ca reprezentativ pentru simplul motiv că trimişii comitetului central erau întotdeauna oameni cu o bogată experienţă a muncii ilegale.

Prezentarea întâlnirii ilegale are şi ea neajunsuri, personajele fiind lipsite de expresivitate. Iată cam ce ar dori partidul în această privinţă : citâm : „Dacă autorul ar fi studiat mai atent momentele muncii ilegale, el ar fi văzut că întrevederile — mai ales între instructor şi tovarăşii pe care îi instruia — erau bogate, profunde în idei ; întâlnirile conspirative erau legate de atâtea riscuri, încât atunci când oamenii se vedeau, ei căutau în măsura posibilităţilor să folosească acest prilej pentru a desbate problemele politicii partidului. Mai ales instructorul — de obiceiu un activist foarte experimentat — căuta să pătrundă adânc starea de spirit a tovarăşului său, să-l înarmeze ideologiceşte şi din punct de vedere moral“.

Care va fi valoarea artistică a unor discuţii de marxism-leninism transpuse pe scenă, e o problemă pe care o lăsăm criticei reperiste. Merită însă să fie subliniată această încercare de a suplini inexistenţa politică a partidului comunist înainte de 23 August prin fabricarea unei mitologii. Nimic nu va putea însă înlocui lipsa de trăire sinceră la toată armata de convertiţi după 23 August.

Cursa iluziilor fatale

Delegația franceză a părăsit, pentru un timp nedeterminat, adunarea generală a Națiunilor Unite dela New York, ca protest înpotriva faptului că, în urma manevrelor perfide ale Uniunei sovietice, spinoasa chestie algeriană a fost pusă pe ordinea de zi a acestui for internațional. Se vede că apropierea unor momente decisive nu scutesc nici Națiunile Unite de acele incidente dramatice care au caracterizat ultimii ani de existență ai fostei Societăți a Națiunilor dela Geneva, înainte de catastrofa celui de al doilea răsboiul mondial, când exemplul Japoniei, prima dintre marile puteri care a ieșit din Ligă la 27 Martie 1933, a fost imitată de Germania la 14 Octomvrie acelaș an și de Italia la 11 Decembrie 1937. Intrarea Sovietelor în fosta Ligă a Națiunilor la 18 Septembrie 1934 nu a fost o compensare fericită, căci la 14 Decembrie 1939 Rusia a trebuit să fie exclusă din forul genevez ca agresoare înpotriva micului stat finlandez. Riposta Moscovei la această măsură n'a fost decât „un zâmbet ironic“, după cum a anunțat comunicatul agenției oficiale Tass din 16 Dcembrie a aceluiași an, fiindcă toată politica lui Litvinov de pretinsă colaborare internațională în slujba securității colective n'a fost decât un gigantic și nerușinat bluff, pentru inducerea în eroare a lumii capitaliste, conform politicii „calului troian“ enunțat programatic și pe față la Moscova înaintea tovarășilor verificați, veniți la al VII-lea Congres al Internaționalei comuniste care a avut loc între 25 Iulie și 20 August 1935.

Cinismele de acest fel fac parte, împreună cu înșelăciunile patente, violențele și agresiunile brutale, din bagajul obișnuit al politicei sovietice după cum s'a putut înțelege și din „gentileța“ recentă a inevitabilului Hrușciov, care a spus cancelarului Adenauer, cu ocazia vizitei sale în Kremlin, că regimul satelit în zona răsăriteană reprezintă forma politică a viitorului, nu numai pentru Germania, ci și pentru toată lumea. Finețe de acest fel, menit să stârnească neagra gelozie a celui mai „diplomat“ dintre generalii noștrii, a servit același campion al politicii sui generis de coexistență apoi și delegației de parlamentari francezi în vizită la Moscova, prin declarația de surprinzătoare originalitate după care și țara lor n'ar fi și ea decât tot un satelit al uriașului de peste Ocean.

Asemenea ieșiri dovedesc credința deplină a potentaților sovietici în eficacitatea bășicii de săpun coexistențiale ce pasionează într'atât lumea occidentală, că nici cele mai grosolane insulte n'o pot face să plesnească.

Fără îndoială că și oameni mai subtili ca tehnocrații în psihologia teroristă din Kremlin ar fi trebuit să ajungă a disprețui o lume ce se întrece și stăruie - în pofida tuturor decepțiilor - să le câștige un surâs mincinos, ce seamănă mai mult a rânjet,cu prețul celor mai grele sacrificii și adesea chiar cu al unor umilințe dureroase. De aproape două secole și jumătate asistăm deci la această uluitoare supralicitare a celor mai inportante puteri continentale și mondiale, ca și la captarea unor inteligențe strălucite pentru rolul ingrat de propagandiști ai imperialismului despotic moscovit. Scriitorul și enciclopedistul Diderot a intrat ca bibliotecar în slujba Ecaterinei a II-a și s'a mutat la Petersburg. Mai concludent e însă cazul marelui filozof Leibniz. La început, autorul „Monadologiei“ a avut intuiția justă, când a afirmat că „Tarul e noul Mare-Turc , iar Rusia isvorul unor amenințări permanete pentru creștinătatea europeană“. Mai pe urmă după ce s'a întâlnit cu Petru cel mare în cursul uneia din vestitele sale călătorii în occident, cu toate că a luat parte și a văzut cu stupoare ospățul de o bogăție barbară presidat de Tar, cu apucături și toane de despot oriental, a schimbat totuși macazul, susținând acum Rusia ca pe un factor necesar, ca țară de mijloc și puntea naturală de legătură între cvilizația occidentală și cea chineză. Probabil că metafizica sa împăciuitoare nu putea tolera un element ce contrazicea în așa măsură conceptul său al unei armonii universale prestabilite.

Intr'un fel asemănător au decurs lucrurile și în sfera aspră a realităților politice din ultimele două secole și jumătate. La congresul de pace dela Carloviț între 2 Noembrie și 26 Ianuarie 1699, care a avut loc după victoria epocală la Zenta a lui Eugeniu de Savoia (11-Septembrie 1697) și a fost patronat de ambasadorii Angliei și Tărilor de Jos la Constantinopol, Lordul Paget și Iacob Colyer, delegatul lui Petru cel mare, Procopie Bogdanovici Koșnițin, a jucat un rol și mai periferic, și mai subordonat decât îl împlinise țara sa pe câmpul de luptă în cadrul marei contra-ofensive creștine din ultimi 16 ani, care a frânt definitiv elanul ofensiv al Porții și a suat stăpânirea Imperiului Otoman în Bazinul Dunărean. Cererilor moscovite de a li se ceda cetatea Kerci, cheia Mării de Azov, pe care nu o putuseră lua cu forța armelor,—se vede că Rusia nu a suferit niciodată de modestie— Viena, aliatul de până atunci le-a opus un veto categoric, cu o răceală uluitoare, așa că imperiul țarist nici nu a fost inclus în tratatul de pace, ci a obținut numai un armistițiu de doi ani. Petru cel mare nu s'a putut simți fericit decât abia la 3 Iulie 1700, când a isbutit să încheie pacea definitivă cu Poarta prin care a obținut Azovul. Imediat când a aflat acest lucru a și declanșat la 8 August 1700 războiul nordic pentru a deschide faimoasa sa fereastră spre Baltica.

După trecerea a nici patru decenii, rolurile au fost complect inversate în răsboiul cu Turcia din anii 1736-1739. In acest răsboiu, Rusia a jucat rolul principal, iar imperiul habsburgic unul secundar și umilitor, fiind obligat în pacea dela Belgrad din 18 Septembrie 1739 să renunțe la aproape toate câștigurile obținute în 1718 prin pacea dela Passarowitz. Dimpotrivă, țarina Ana, nepoată de frate a lui Petru cel mare, a reușit în urma succeselor feldmareșalului Münnich, care cucerise Hotinul și ocupase Moldova, avangarda cazacă ajungând chiar până la Brăila, să repare în parte efectele dezastroase ale înfrângerii dela Stănilești și a păcii dela Huși din 1711, obținând din nou, prin tratatul dela Constantinopol din 28 Decembrie 1739, Azovul, însă cu fortificațiile dărâmate și cu obligația, de a transforma într'un pustiu artificial districtele vecine, așa că Marea Neagră a rămas tot închisă imperiului moscovit.

Preponderența rusă se făcuse tot mai simțită dela câștigarea răsboiului nordic. Cinci ani dela pacea dela Nystar din Septembrie 1721, Viena a trebuit să se grăbească să încheie cu Petersburgul o alianță în luna August 1726, care deschidea acestuia posibilitatea intervenției în Polonia și spațiul german. In cursul răsboiului pentru succesiunea Poloniei, o armată rusă aliată se îndrepta în anul 1735 chiar prin Boemia spre Rin contra Franței. Conflictul dintre Frederic cel mare al Prusiei și Maria Teresia a conferit intervenției moscovite un rol decisiv în spațiul central european. Armatele țarinei Elisabeta au ocupat în răsboiul de șapte ani Prusia orientală și erau gata să o păstreze. Dacă, după dezastrul Prusiei la Kunersdorf în fața armatelor ruso-austriace coalizate, nu s'ar fi produs prin moartea neașteptată a Elisabetei, la 5 Ianuarie 1762, acel eveniment pe care însuși Frederic cel Mare l-a numit „miracolul Casei de Brandeburg“, probabil că orașul Königsberg ar fi fost de pe atunci rebotezat în Elizabetograd, iar lumea civilizată ar fi fost lipsită de luminile filosofiei critice a lui Immanuel Kant și de postulatul moral al imperativului categoric, care ar putea avea efecte salvatoare și în zilele noastre, chiar și în făgașul politic, dacă ar fi respectat. Antagonismul dintre Viena și Berlin a conferit Rusiei, adulată de ambele curți rivale, rolul unui adevărat arbitru. La 11 Aprilie 1764, Frederic cel mare e foarte fericit să poată încheia o alianță cu Ecaterina II-a, fiica unui principe general german fără avere, ridicată de aventuri sentimentale și de intrigi sângeroase pe tronul imperial al Romanovilor. Alianța aceasta l-a costat mulți bani pe marele rege al Rusiei, căci a trebuit să dea subsidii însemnate răsboinicei sale aliate, dar i-a procurat și câștiguri teritoriale remarcabile la prima împărțire a Poloniei de la 5 August 1772. Peste șapte ani însă, la 13 Mai 1779, a trebuit să încheie pacea dela Teschen cu Viena, sub egida și garanția comună a Rusiei și Franței cărora li se recunoștea astfel, formal printr'un instrument public, rolul de arbitru și dreptul de intervenție în Germania, ceace desigur nu-l încânta pe patriarhul dela Posdam. Cu atât mai puțin îl putea încânta întorsătura lucrurilor cu cât Ecaterina operează o schimbare totală de front, ca și Stalin în vara anului 1939. Sub influența favoritului ei Potemkin a răsplătit eforturile asidue ale lui Iosif al II-lea în acest sens, încheind în anul 1781 alianța dorită cu Austria care a încurcat apoi această din urmă țară într'un răsboiu nenorocit cu Poarta. Infrângerile armatelor sale pe câmpul de luptă l-au silit pe monarhul habsburgic să revoace toate reformele interne pe patul de moarte, în timp ce Moscova a câștigat prin pacea dela Iași, la 9 Ianuarie 1792, tot litoralul Mării Negre din Cuban și până la Nistru. De atunci am avut fericirea să devenim și noi vecini cu Muscalii. In epoca revoluției franceze și a lui Napoleon, Rusia țarului Alexandru I, infatuatul Agamemnon al regilor, își arogă în mod insolit rolul de protector al celor două state germane, fără a putea feri nici Austria de înfrângeri și de mari pierderi teritoriale la pacea dela Pressburg, în 26 Decembrie 1805, nici salva în anul 1806 Prusia de urmăririle dezastrului dela Jena. Dimpotrivă, uitând jurămintele solemne prestate în cadrul unui decor romantic regelui Frederic Wilhelm al III-lea și reginei Luiza, țarul cabotin s'a grăbit să încheie pacea și alianța dela Tilsit cu Napoleon I, care îi va da putința să ne răpească nouă Basarabia, iar pe împăratul francez îl va mâna la dezastroasa campanie din Rusia în anul 1812 și în ultima analiză la pierderea tronului și la exil.

Memoriul din anul 1807 al contelui Hardenberg, primul ministru al Prusiei, prin care acesta voia să transforme o mare înfrângere militară într'un răsunător succes politic, dispunând cu largă generozitate de soarta Europei centrale și sudestice, nu a fost luat în seamă și nu l-a ferit nici pe el personal de a fi concediat și nici țara sa n'a fost scutită de pacea umilitoare dela 9 Iulie 1807, care, pe lângă multe vexațiuni și sarcini, i-a răpit regiunile din stânga Elbei împreună cu orașul Magdeburg, transformate în regatul vestfalic de veselă amintire, dat lui Jerome, fratele mezin al invingătorului, ca și întinsele ținuturi câștigate din cele trei împărțiri ale Poloniei pentru a fi atribuite noului mare ducat al Varșoviei. Ce distanță enormă între această tragică realitate și „aranjamentele“ fanteziste propuse de cancelarul Hardenberg ! Modificând conform noilor împrejurări proiectul din 1787 al predecesorului său baronul Herzberg, el recomandă următorul târg teritorial : Rusia să anexeze Moldova, Muntenia, Bulgaria, Rumelia și strâmtorile, Austria să ia Dalmația, Bosnia și Serbia, Franța să-și însușască Grecia și insulele, Polonia reconstituită să fie dată regelui Saxoniei, pentruca Prusia să-și păstreze tot ce a avut și să mai primească în plus și Saxonia. Faptul trebuie amintit pentrucă arată la ce aberații pot duce ilusiile compromițătoare ale unui presupus realism politic predispus să facă oricând târg pe spatele altuia. Dacă soluțiile socotite atunci salvatoare ar fi fost primite, desigur că astăzi nu s'ar mai fi put vorbi nici de o Germanie și nici de o Europă liberă, fiindcă stăpânirea moscovită peste Sud-Est și Strâmtori i-ar fi dat o preponderență atât de strivitoare, ca între timp să poată înghiți cu ușurință și restul continentului nostru. Nu întodeauna adularea puternicilor zilei și nesocotirea celor slabi poate ferici pe cei care se dedau cu bune intenții practicelor de acest soiu. La fel, nici obediența totală de aproape o jumătate de veac și nici legăturile dinastice nu l-au ferit pe regele Frederic Wilhelm al IV-lea să fie umilit de propiul său cumnat, țarul Nicolae I, care l-a constrâns în 1850 să renunțe prin tratatul dela Olmütz la toate proiectele Prusiei în Germania, să-și retragă trupele din Hessa și să se subordoneze total dorințelor Vienei. De abia politica dubioasă a Austriei din răsboiul Crimeei, care și-a făcut din imperiul țărilor un dușman neîmpăcat, fără să poată câștiga în schimb încrederea puterilor apusene, i-a dat putință cancelarului Bismarck să o excludă din Germania și să edifice al Doilea Imperiu sub egida prusiană cu binevoitorul concurs diplomatic al Rusiei. Curând după acest mare eveniment, Cancelarul de Fier a primit prima lovitură serioasă din partea Petersburgului, care, atribuindu-i intenții agresive reale sau fictive, i-a cerut în mod cominatoriu să dea o declarație scrisă că nu va mai începe niciodată un răsboiu. Lordul Odo Russel raporta la 15 Mai 1875 următoarele : „Gorceacov (cancelarul rus), acest octogenar vanitos, dorind să joace cu orice preț un rol important s'a expus într'atât încât a cerut categoric lui Bismarck să nu mai facă vreodată vreun răsboiu.“ Iar ultimul afirmă că a făcut reproșuri vii lui Gorcecov : „I-am spus că nu este amical să te sui subit dela spate pe umerii unui amic intim, pentru a pune în scenă o reprezentație caraghioasă de circ. I-am propus chiar să bată monede de cinci franci cu inscripția „Gorceacov protejază Franța !“ I-am propus deasemeni să construiască o sală de teatru la ambasada franceză, ca să se producă ca înger păzitor în haină albă sub lumini bengali în fața societății franceze“. Vehemența revoltei ascunse sub un aer de ironie arată că autorul avea intuiția precisă că nu se află numai în fața unui simplu act de gelozie al colegului său de pe malurile râului Neva, ci ceva mult mai grav și anume o reeditare pe scară europeană a vechei politici imperialiste ruse, meșteră în a exploata rivalitățile existente pe continet. Celebrul său coșmar al coalițiunilor, despre care vorbea amicul său contele Petre Suvalov, ca și toată politica de duplicitate din ultima perioadă a activității sale publice, cu aparențe așa de contrazicătoare ca alianța cu Austria dela 7 Octombrie 1879, ca alianța celor tri împărați dela 18 Iunie 1881, iar după eșuarea acesteia, Tripla Alianță dela 20 Mai 1882 la care a aderat și țara noastră la 30 Octombrie 1883 deoparte, iar de altă parte tratatul de contra-asigurare cu Rusia dela 18 Iunie 1887, nu urmărea decât o singură țintă : să prevină o repetare între Berlin și Paris a jocului practicat de Rusia în trecut între cele două state germane rivale. Până la urmă toate stăruințele lui Bismarck au rămas totuși zadarnice, căci nu a putut împiedica convenția militară franco-rusă dela 17 August 1892, transformată la 27 Decembrie 1893 în alianță formală. După criza Boulanger și scandalul Panama, guvernele parisiene sperau să recâștige prin apropierea de imperiul țarilor autoritatea internă și siguranța externă. Iși făceau ilusia că pot reedita politica de cleste practicată în trecut împotriva Habsburgilor cu ajutorul Imperiului Otoman, al Suediei sau al Poloniei. Alianța franco- rusă n'a culminat însă într'o nouă pace vestfalică, cu toate că Franța și Anglia au convenit în tratatul secret din 20 Martie 1915 să împlinească visul multisecular al Moscovei cedându-i în caz de victorie Tarigradul și strâmtorile, ci a fost ruptă de bolșevici la venirea lor la putere, care au încheiat pacea separată dela Brest-Litovsk cu puterile centrale la 3 Martie 1918, după ce mai înainte au denunțat pe aliații lor de ieri într'o campanie deșanțată de propagandă ca imperialiști incorigibili. Contrar tuturor declarațiilor publice, Sovietele au revenit totuși imediat la politica imperialistă rusă din trecut, însă pe plan invers : după cum țarismul a susținut din epoca „Sfintei Alianțe“ represiunile reacționare în toate țarile. tot așa au încercat și noii autocrați din Kremlin să provoace destrămarea internă a altor state, lansând gogorița mitului proletar și făcând apel la toate resentimentele și instinctele anarhice ale unei lumi răscolite de patru ani de răsboiu crâncen, pentru a înscena mișcări subversive și răsmerițe violente. In acest scop a fost intemeiată internaționala comunistă (Kominternul) în anul 1919 ca să conducă unitar și după plan prestabilit toată campania de răsturnare politică, și socială a Kremlinului. După încetarea răsboiului civil în propria ei țară Moscova a complectat această acțiune și pe plan diplomatic : la 16 Aprilie 1922, Cicerin, comisarul poporului pentru externe, a încheiat cu Walter Rathenau, ministrul de externe al Republicei dela Weimar,— cel ucis de anti-semiți la 24 Iunie acelaș an,— faimosul tratat dela Rapallo, care a provocat o senzație cu atât mai mare cu cât lua aspectul unui front politic revanșard contra ordinei internaționale existente, susținută în primul rând de Franța. Semnarea făcută chiar în timpul conferinței economice mondiale dela Geneva dădea acestui act valoarea unui adevărat afront. Totuși după instaurarea regimului național -socialist în Germania, Franța, -ministrul de externe în acea vreme fiind Pierre Laval -, a socotit necesar să încheie din nou o alianță cu Moscova la 2 Mai 1935, în forma unui tratat de asistență reciprocă. In mod tacit, dar de fapt acesta subordona sistemul internațional existent, bazat în largă măsură pe principiul autodeterminarii popoarelor, țelurilor politice moscovite adversare libertăților de orice fel. Primirea Uniunei Sovietice în Societatea Națiunilor a confirmat acest fapt, iar Nicolae Titulescu a devenit la noi exponentul noii diplomații de fals echilibru ce renega în fond însăși baza noastră de existență ca stat independent și reprezenta o formă de tranziție spre sistemul actual de țări satelite, care a distrus Europa ca factor mondial efectiv. După ce Kremlinul a deslănțuit, prin semnarea pactului fatal de neagresiune cu Hitler dela 23 August 1939, ultimul răsboiu mondial și-a reluat politica agresiunilor brutale și a actelor de violență după capitularea Germaniei în anul 1945, sabotând permanent, cu cinism rar întâlnit, toate încercările de destindere internaționale și de pacificare reală, el încearcă acum să provoace prăbușirea ultimelor puteri europene libere patronând toate inițiativele în stare sa producă crize de stat în sectorul occidental. Peripețiile cancelarului Adenauer la Moscova și recenta manevră sovietică în cadrul Națiunilor Unite în contra Franței arată deci că despoților nu le ajunge subjugarea țărilor satelite, ci că înțeleg coexistența numai într'un fel analog cu ceace diplomația din Istambul numia în anul 1834 o lichidare pacinică a conflictelor, adică o acceptare a violențelor fără niciun gest de reacțiune.

Numai în măsura în care riposta energică a guvernului francez la ultima lovitură a Kremlinului va dobândi valoarea providențială a unui act de trezire din narcoza iluziilor coexistențiale de tip moscovit se va putea vorbi de liniște și siguranță adevărată. Himerele fatale care au paralizat Occidentul european în ultimii ani au reținut și Statele Unite dela marile inițiative. Un pact colectiv de siguranță care să corespundă numelui ce-l poartă nu poate fi conceput decât cel puțin în cadrul hotarelor din 1937, adică înainte de începutul erei de agresiuni fățișe. Un pact de neagresiune nu poate fi un instrument de subjugare fiindcă ar constitui un isvor permanent de noi conflicte și de catastrofe tot atât de mari pe cât de grăitoare e liniștea desnădejdei ce stăpânește încă regiunile tradiționale de răscruce ale continentului nostru. Liniștea și siguranța Europei și a lumei nu poate fi garantată decât cu respectarea formațiunilor naționale, deci a dreptului de autodeterminare pentru națiunile autohtone, iar nu prin regimuri silnice coloniale, oricare ar fi eticheta sub care acestea s'ar prezenta. Numai așa poate fi prevenită isbucnirea focului inevitabil ce se pregătește prin îngrămădirea continuă a materialului exploziv în Orientul Apropiat și în celelalte puncte nevralgice.

C. Sassu

Dezarmarea

(Urmare din pag. 3)

când se simte superior inamicului; adică rasboiul. In situația actuală are multe șanse să-l câștige în Europa, rămânând să se descurce apoi cu Statele Unite pe o cale mai lungă ; dar această cale nu mai este tot atât de sigură.

A doua ieșire este aceia a păcii dezarmate. Desigur că dacă s'ar ajunge la un acord, va fi obligată să desfințeze un mare număr de divizii ; în schimb va obține avantajii categorice în alte direcții și anume:

—nimeni nu va mai vorbi despre eliberarea țărilor subjugate după al doilea răsboiu mondial, de oarece acceptarea dezarmării în situația actuală, înseamnă implicit acceptarea Statu-quo-ului.
—își va putea continua opera de subminare a occidentului cu mai mulți sorți de isbândă ca până acum ; o Rusie intrată în planul de dezarmare, nu va mai fi privită cu teamă și atunci și partidele comuniste se vor mișca mai ușor ;

—o mare parte din bugetul militar va fi trecut la acțiunile subversive, la întreținerea agitațiilor, la organizarea de greve și alte metode de distrugere a economiei occidentale. Numai în aceste condiții Rusia poate accepta o dezarmare. De aceia și graba pe care o pun conducătorii ei să ajungă la o hotărire. Acordul asupra dezarmării trebue realizat în limita de timp îngăduită de pregătirile de răsboiu. Dacă discuțiile se prelungesc peste această limită și dacă i se va impune să renunțe la cuceriri și la acțiuni subversive, atunci îi rămâne soluția răsboiului.

Pacea dezarmată așa cum o concep rușii este o soluție imorală ; ea calcă legile morale ale popoarelor, pentrucă prin ea se urmărește recunoașterea și definitivarea actelor politice imorale ale Uniuni Sovietice. In aceste condiții, desbaterile asupra dezarmării sunt destinate să eșueze, sau să ajungă la un compromis degradant.

In toată această problemă a dezarmării nu s'a ținut seama de faptul că înarmările nu sunt o cauză, ci un efect. Popoarele s'au înarmat întodeauna, fie pentru a cuceri fie pentru a se apăra. Cauzele răsboaielor sunt nedreptățile dintre popoare și ele au provocat înarmările. Când aceste nedreptăți vor dispare, sau vor fi reduse la valori neînsemnate, atunci se va putea dezarma. Altfel, înseamnă să tratezi febra și nu boala care o provoacă.

General Pl. Chirnoaga

Priveliștea istoriei românești

Lipsa de continuitate

Cine străbate chiar numai în fugă filele istoriei românești nu poate să nu descopere o ciudățenie rar întâlnită la alte popoare: lipsa de continuitate. Ceace o generație plănuește și începe să zidească, cealălaltă nu mai continuă, lasă în părăsire. Gândurile și faptele înaintașilor nu trezesc interes în sufletul urmașilor. Aceștia divaghează, apucă alte căi, lipsindu-le simțul monumentalului, al creației și eroismului de durată. Si asta nu se întâmplă după un lung interval de timp, ci de-a doua zi dupace un rodnic început s'a realizat.

Dacă ne aruncăm privirea la alte popoare, constatăm că obiectivele fixate de o generație sunt urmărite cu tenacitate și cu simțul răspunderii de generațiile care vin, sute de ani în urmă Forța de expansiune a națiunii, ajunge să culeagă faimă în lume, grație acestui travaliu neîntrerupt asupra fenomenului istoric. Din pumnul de oameni cari populau Roma primitivă s'a ajuns la Imperiul Roman prin eforturile reînoite a zeci de generații. Cucerirea Lațiului, a Italiei și apoi a întregului bazin al Mării Mediterane nu a fost efectul unei întâmplări, ci efectul unei politici de lungă durată. In perioada modernă, nașterea Imperiului Englez este rezultatul unei tradiții politice, inaugurate de Cromwell și regina Elisabeta. Imperiul spaniol își are originea în viziunea politică a Regelui Ferdinand și Reginei Isabella, iar monstruosul imperiu rusesc s'a realizat printr'o expansiune neîntreruptă a Principatului moscovit. Testamentul lui Petru cel Mare, chiar dacă e apocrif, nu exprimă mai puțin o realitate: jaloanele unei politici întinsă peste veacuri. Telul Rusiei de a cuceri Constantinopolul nu s'a schimbat până în zilele noastre.

Dar, lăsând laoparte aceste imperialisme, nejustificate din punct de vedere al existenței libere a tuturor popoarelor în lume, să privim la mica Elveție. Dela intemeierea Confederației helvetice în anul 1291, acest stat și-a fixat ca normă de politică externă neutralitatea— a rămâne în afară de conflictele europene— și până în zilele noastre a păstrat cu fidelitate acest principiu.

In calea răutăților

Dacă istoria noastră se prezintă atât de abruptă, dacă îi lipsește sensul unei orientări politice de durată, faptul se datorește și unei cauze streine de valoarea materialului uman românesc: situația geo-politică a pământului românesc. Suntem așezați în calea tuturor răutăților, cum spune cronicarul. Din stepele sarmate, ținutul clasic al tuturor invaziilor, trecerea peste trupul țării noastre devine obligatorie pentru orice popor care vrea să pătrundă în Sudul sau centrul Europei. Dela năvălirile gotice, care au constrâns pe Aurelian să părăsească Dacia, și până în zilele noastre, când suntem victima unei noi invazii, de nenumărate ori am fost cotropiți de barbari.

Viața unui popor nu se poate consolida, nu poate ajunge la un anumit grad de prosperitate materială și culturală, dacă e mereu spulberată de invazii. Poporul român nu s'a bucurat, nu de liniștea unui secol, dar nici cel puțin a câtorva decenii. Orice început de organizare statală se distrugea în ciocnire cu noul val de năvălitori.

Virtutea creatoare de stat

Condițiile istorico-gegrafice nu pot explica în întregime aspectul dezordonat al trecutului românesc. Aceste condiții, într'o formă mai mult sau mai puțin gravă, sunt date tuturor popoarelor. Orice popor are de luptat cu natura și cu tendințele de expansiune ale acestor popoare. La noi acest factor geo-politic ne este net defavorabil, dar nu-l putem face totalmente răspunzător de eșecul istoriei românești. Mai e și omul. Există neamuri cari dovedesc o mai mare facilitate în organizarea statului. Au un simț civic mai desvoltat, o conștiință mai luminată a obiectivelor specifice întregei colectivități ,naționale. După cum sunt alte popoare cari nu sunt înzestrate cu aceasta virtute, cari numai cu mare greutate ajung să-și înjghebeze un stat, iar, când îl întocmesc, nu reușesc să-i asigure prestigiu, ordine și demnitate. Primei categorii aparțin, în afară de romani, popoarele de origine turanică (Mongoli, Turci, Unguri, Finlandezi) și popoarele anglo-saxone (Germani, Englezi, Americani, popoarele nordice). Intre popoarele cu slabă aplicație pentru viața de stat intră vechii Greci, Celții, Tracii, Slavii. Vechii Greci, deși puțini la număr, erau împărțiți într'o mulțime de stătulețe, Celții și Tracii, deși dispunând de mase enorme, au dispărut din istorie, iar Slavii au fost dominați multă vreme de alte popoare. Ei s'au organizat în state numai grație unor inpulsuri din afară. Imperiul rusesc a fost întemeiat de cuceritori Scandinavi, iar astăzi au ajuns putere mondială, grație unei ideologii streine.

Poporul român pare să aparțină mai degrabă categoriei necreatoare de stat. Cel puțin până acum n'am dat dovezi categorice de atașament față de ideea de stat. Suntem un popor care nu respectăm statul nici ca funcționari ai lui și nici ca simpli cetățeni. Deși suntem de origine romană, deți urmașii unui popor care a uimit lumea cu spiritul lui de organizare, pare că am moștenit prea puțin din virtuțile care au făcut faima romanilor.

Să fie compoziția lui etnică de vină? Trunchiul străvechiu al poporului român e format din Traci, amestecați cu Celți. Peste acest substrat s'a turnat cucerirea romană. Apoi, naționalitatea română, tocmai în perioada ei de consolidare, a fost tulburată de invazia slavă (sec. V) Pe aria actualului stat românesc au fost asimilați o mulțime de Slavi. Incepând din veacul al XVI-lea, au pătruns în mare număr în ,Principate, Grecii. Ori, toate aceste popoare cari au participat într'o măsură mai mare s'au mică la formarea naționalității române, au fost popoare slab înzestrate pentru creerea și susținerea unui stat. De aceea poporul român e veșnic frământat de două tendințe: o tendință creatoare de stat, expresia moștenirii romane, și o altă tendință care nu dă statului importanța cuvenită. Sufletul trac din noi se afirmă sub forma de negare a isteriei, de evadare din ea, în căutarea unor valori superioare, de ordin spiritual, în sufletul slav din noi sub forma de apatie sau de anarhie în raport cu statul.

Si acum să ne oprim la câteva culmi din istoria românească, cari demonstrează, tocmai prin contrastul lor cu evenimentele cari urmează, absența unei direcții, unei școli de înaltă politică românească.

Boerebista

In prima jumătate a sec. I, înainte de Christos, apare cel mai mare domnitor al Geților, Boerebista. El reușește să unească pe toți principii geți într'un stat puternic. Boerebista își începe lucrarea cu o acțiune de uriașe reînnoire morală a poporului. Credința în Zamolxe este restaurată în cinstea de odinioară. Iși întocmește apoi o armată de 200.000 de oameni, o forță impresionantă pentru vremea de atunci. Cu această armată începe recucerire pământului locuit de Traci, realizând un imperiu care se întindea dela Bug și până în Iliria, dela Marea Neagră până în patrulaterul Boemiei. Iată în ce termeni înfățișează Strabo desvoltarea puterii sale: „El luă conducerea națiunii sale. Ii ridică pe cei încercați, prin nenumărate răsboaie. Pe bază de înfrângere a poftelor, simplitate în viață și educație virilă, în scurtă vreme întemeiază un mare imperiu și supune Geților aproape pe toate popoarele vecine; el devine o mare primejdie și pentru Romani, pentrucă el trece Dunărea, fără a-i păsa de rezistență, străbate Tracia până în Macedonia și Iliria, pustiește ținutul Celților cari s'au amestecat cu Tracii și nimicește pe Boi sub regele Kritasiros și pe Taurisci, pe care-i șterge de pe suprafața pământului"

Boerebista devine o amenințare pentru imperiul roman. Cesar, după terminarea răsboiului civil, se hotărăște să întreprindă o expediție contra lui. Dar soarta vrea altfel. Boerebista nu ajunge să se ciocnească cu cel mai mare general al timpului, căci este asasinat de un prinț get nemulțumit. Un destin răpus de o vanitate. După dispariția lui Boerebista, vastul său imperiu revine la starea de anarhie endemică de mai înainte. Există o mulțime de domnitori, dar nu mai există un domnitor. Boerebista a voit să ferească pe Geți de soarta ce li s'a rezervat sub Decebal.

Stefan Vodă al Moldovei

O altă figură măreață din trecutul neamului nostru este Stefan Vodă al Moldovei. Organizarea ce-a dat-o Moldovei acest mare domnitor, răsboaiele ce le-a purtat, îndemânarea cu care s'a strecurat prin cele mai mari primejdii, constituesc până astăzi un exemplu vrednic de cea mai mare admirație. Principatul Moldovei era înconjurat din toate părțile de dușmani. Ungurii, Polonezii, Tătarii, Turcii — fiecare voia să-l absoarbă în sfera lui de influență. Matei Corvin e bătut la Baia, Turcii la Podul Inalt, Polonezii în codrii Cosminului iar Tătarii sunt alungați de nenumărate ori peste Nistru. Geniul său politic nu e mai prejos decât geniul său militar. Oridecâteori are de înfruntat un dușman, are grije să aibă pace cu ceilalți vecini. E conștient ca niciun alt prinț din epoca lui, de pericolul ce amenință Europa din partea Turcilor. Făurește planul unei vaste coaliții anti-otomane care să isgonească pe Turci din Europa — prea grandios pentru a se putea armoniza cu meschinele interese ale Curților regale de pe atunci. Din strâmtoarea în care se afla Moldova, amenințată de Turci, regii vecini n'au tras alte concluzii decât că e momentul să-l aducă pe Stefan sub ascultarea lor. Iată cu ce cuvinte se exprimă istoricul polonez contemporan, Dlugosz: „Un om incomparabil, cu nimic inferior eroilor ce-i admirăm, care, primul între prinții lumii, câștigă în timpurile noastre o victorie strălucită contra Turcilor, după părerea mea, e cel mai demn de a figura în fruntea unei coaliții a Europei creștine contra Turcilor."

Comparând domnia lui Stefan cel Mare cu a urmașilor săi imediați, nu ne putem reține durerea. Doar palide reflexe mai stăruiesc din viziunea acestuia. Incepe coborâșul care sfârșește cu pierderea totală a independenței Moldovei. Cu moartea lui Stefan cel Mare dispare întreaga lui proecție politică. E o rupere, o întrerupere a cursului statornicit de el . Ceeace urmează sunt convulsiuni politice, dar nu politică. Grija domnitorilor și a boierilor e lupta pentru putere, iar grija de soarta Moldovei cade pe al

(Continuare in pag. 12)

CARTEA POLITICĂ

Compendium est-european

Instabilitatea politică a țărilor din răsăritul Europei, între cele două răsboaie, și situația lor economică și socială înapoiată au contribuit mult la lipsa de interes manifestată de puterile vestice și mai ales de America pentru această parte a continentului. Numai dupa instaurarea dominației sovietice în aceste țări a început să-și dea seama Vestul ce importanță au pentru securitatea Europei și a lumii întregi. „**In trecut**", recunoaște Ioseph Grew, fostul ambasador american în Japonia și actualul președinte al consiliului de administrație al organizației „Free Europe Comittee, Inc.", în prefața cărții **„Challenge in Eastern Europe", „ majoritatea publicului american ignora aproape voit popoarele din estul Europei si se poate spune că această ignorantă e responsabilă de tragedia comunistă de după răsboiu. . ."**

Atenuarea acestei ignoranțe e întreprinsă în cartea „Challenge în Eastern Europe", redactată sub auspiciile Centrului de Studii asupra Europei Centrale (Mid-European Studies Center) și Comitetului Național pentru Europa Liberă. Temele tratate în cele douăsprezece capitole, semnate de autori diferiți, au fost prezentate sub formă de prelegeri în 1953 la Institutul de Stiințe de Stat dela universitatea din New York.

In afară de câțiva profesori americani familiarizați cu chestiunile est-europene, șase dintre colaboratori sunt refugiați politici din țările captive, deținând funcții importante în Comitetele Naționale subvenționate de Free Europe: doi cehi, Hubert Ripka și Ladislav Feierabend, doi polonezi, Stanislaw Mikolajczyk și Jan Wszelaki, un iugoslav, Branko Peselj și un ungur, Geza Teleki.

Domnii aceștia pledează mai mult cauza clanurilor politice pe care le reprezintă decât aceea a țărilor captive. Astfel Dl Ripka, liberal ceh, a recurs la toate artificiile de argumentație posibile pentru a susține o teză absurdă, aceea că liberalismul a avut rădăcini adânci în Europa Orientală și că după eliberare va juca un rol și mai important decât în trecut. Dnii Mikolajczyk, Feierabend și Peselj, la rândul lor, fac elogiul „țărănismului", ca singura formulă valabilă pentru înlăturarea racilelor caracteristice societății din sud-estul Europei înainte de răsboiu, unde, cum amintește fostul colaboraționist polonez, **„marea disproporție dintre prețurile produselor industriale si a celor agricole, somajul invizibil permanent, efect al suprapopulatiei rurale, practicile regimurilor totalitare, reminiscentele feudalismului, tensiunile interne si intoleranta"** au otrăvit viața națională. Cât de puțin apt a fost țărănismul să termine cu toate aceste rele a dovedit-o guvernarea țărăniștilor în România și trista experiență a lui S. Mikolajczyk în Polonia. Intr'o Europă Orientală industrializată, țărănismul va avea și mai puține șanse să-i dirijeze destinele și va reprezenta cel mult interesele unei minorități.

Analizând stările sociale și politice lamentabile, pe care S. Mikolajczyk le-a amintit numai în treacăt, colaboratorul ungur le descrie în termeni necruțători. Lipsa oricărei preocupări programatice la clicele guvernamentale, sistemul fiscal organizat să stoarcă populației nevoiașe ultimul ban, pentru a putea trăi în desmăț clasa conducătoare parazitară, samavolniciile administrației balcanice, de neimaginat în Vest, ineficența și venalitatea celor care dețineau posturile de răspundere, bacșișul ca prestație inevitabilă pentru obținerea serviciilor statului și toată seria abuzurilor de aceiași factură, au săpat o adevărată prăpastie între pătura suprapusă și marea masă a poporului, pregătind terenul comunismului. Geza Teleki, fost minitru în primuls guvern maghiar care a colaborat cu Sovietele, nu face însă cu aceste brutale constatări o critică a sistemului politic pe care l-a reprezentat însuși în Ungaria și contină să-l reprezinte în exil. Toate nenorocirile statelor est europene au, după el altă origine: descompunerea monarhiei dualiste austro-ungare și amputările pe care le-a suferit Ungaria prin tratatul dela Trianon. **„Tratatele de pace care au încheiat primul răsboiu mondial"**, pretinde autorul, **„n'au constituit o solutie satisfăcătoare a problemelor economico-sociale din această regiune, noile state create fiind divizate prin deosebiri politice si economice grave."**

Cu o contribuție într'adevăr interesantă, din partea emigrației, participă Dl Jan Wszelaki, în capitolul intitulat „Politica industrială și socială a regimurilor comuniste". J. Wszelaki, un vechiu diplomat polonez, a făcut studii de economie politică în Rusia țaristă și în Franța și a deținut multă vreme funcția de principal consilier economic al Ministerului de Externe din Varșovia. Competența indiscutabilă în materia pe care o tratează e umbrită numai de tendința de a izola aspectele economice, fără să sublinieze cum se cuvine tragicile implicații umane care stau la baza procesului de industrializare a Europei Orientale.

Telul urmărit de regimurile comuniste din țările subjugate de Soviete, ca și în Rusia, e transformarea completă a societății prin revoluția industrială. Acestui țel suprem îi sunt subordonate toate celelalte manifestări ale comunității naționale. Procesul revoluției industriale, cu multiplele sale ramificații, se extinde în toate domeniile de activitate omenească de dincolo de Cortina de Fer, influențează absolut viețile a 90 de milioane de locuitori și va avea consecințe profunde morale, politice, economice și sociale, nu numai pentru țările captive, ci probabil pentru întreaga Europă. Din punct de vedere european, revoluția industrială din Europa Orientală e un eveniment istoric de proporții comparabile cu implicațiile celor două răsboaie mondiale din secolul nostru. Această transformare e în plin curs și va continua până când factori externi vor pune capăt controlului rusesc în estul Europei și vor libera popoarele de acolo de regimurile comuniste impuse. **„Dar si după aceea"**, afirmă cu justețe J. Wszelaki, **„desvoltarea industrială va trebui dusă mai departe, pentru teluri diferite si, bineînteles, cu metode complect diferite. Comunistii vor pleca, dar rezultatele revolutiei industriale vor rămâne"** La fel pe plan social, unele privilegii, acordate, ce-i drept, numai formal clasei muncitorești, vor deveni revendicări firești și nu vor putea fi ignorate după eliberare. **„ Nu există comparatie între doctrina statului social din Anglia si aceea a Comunismului în Europa Orientală, dar se desprind unele functiuni similare în ambele sisteme. Din aceleasi motive pentru care guvernul conservator englez nu s'a gândit niciodată să suprime reformele sociale ale guvernului laburist, nu va putea niciun guvern din Europa Orientală să anuleze după eliberare privilegiile acordate de regimurile actuale clasei muncitorestii".**

Un alt factor primordial care va trebui să se aibă în vedere după eliberare e acela că societatea rezultată din revoluția industrială va fi foarte diferită de cea pe care am cunoscut-o. O revenire la multe forme de viață de altădată, nu va mai fi posibilă sau foarte anevoioasă. **„Cele mai mari ravagii pe care natiunile captive le-au suferit de pe urma revolutiei impuse sunt pustiirile sufletesti si deformarea mentalitătii poporului. . . .Fată de acestea, efectele comunismului în domeniul social si economic n'au fost întoate cazurile sumbre".**

In timp ce colaboratorii streini au descris stările din trecut și actuale din țările satelite, contribuitorii americani la redactarea cărții „Challenge in Eastern Europe" au căutat să semnaleze în capitolele respective unele din problemele care se vor pune operei de reorganizare a Europei Orientale.

Eliberarea popoarelor est-europene va obliga eliberatorii să intervină direct pentru rezolvarea unor probleme imediate. Mai lămurit, în stadiul inițial vor trebui să ia o serie de măsuri care să permită forțelor politice autohtone reprezentative un început ordonat de reconstrucție. **„Politica de eliberare"**, scrie C.E. Black, profesor la universitatea din Princeton, **„pesupune adoptarea de către Statele Unite a unor obiective precise în Europa Orientală"**. Printre dificultățile pe care Americanii le vor întâmpina în prima fază a eliberări, profesorul Black menționează pe aceea a fixării frontierelor diferitelor state, dintre care unele vor fi nevoite, cum e cazul Poloniei, să abandoneze teritorii în schimbul altora, apoi chestiunea organizării regionale a Europei Orientale și deciziile care vor trebui luate în domeniul economic și cel politic, deciziuni menite să asigure instaurarea unor instituții democratice viabile în țările liberate.

Pentru crearea unui climat favorabil democrației în estul Europei, Arnold Zurcher, profesor de științe politice la universitatea din New-York, propune ca expedient principal. . . revizuirea legii electorale. Toate regimurile dictatoriale din statele est-europene au fost instaurate prin lovituri de stat. Aceste lovituri de stat n'ar fi fost posibile, dacă instituțiile reprezentative nu ar fi suferit de ceeace sociologul Mirkine-Guetzevitch numește „raționalizarea puterii". Acest termen exprimă eforturile autorilor constituțiilor din Europa Orientală de a modela instituțiile parlamentare după formule riguros logice. In felul acesta, au anulat influența forțelor istorice și locale, făcând imposibilă ajustarea instituțiilor copiate după cele vestice tradițiilor specifice fiecărei națiuni. Cea mai crasă aberație de genul acesta, după A. Zurcher, a fost artificiul reprezentării proporționale care a încurajat fracționarea opiniei politice organizate și a pregătit astfel terenul dictaturilor. Se poate ca reprezentarea proporțională să fie una din cauze—în niciun caz cea mai inportantă—, dar simplificarea profesorului Zurcher arată că și el comite ercarea „raționalizării puterii", ignorând cauze și situații specifice fiecărei țări din estul Europei.

Mai interesante sunt opiniile exprimate asupra perspectivelor organizării regionale a Europei Orientale. Un întreg capitol, semnat de Karl Deutsch, profesor la universitatea din Massachusett, e dedicat acestei chestiuni. Fața de zelul federalist manifestat de mulți compatrioți, K. Deutsch apare mai curând sceptic.

Convingerea acelor care militează pentru federalizarea statelor Europei Orientale e că prin aceasta s'ar asigura popoarelor respective securitatea împotriva imperialismului marilor puteri vecine. Federalizarea ar asigura în acelaș timp prosperitatea economică, oportunități mai vaste pentru toți membrii comunității, iar pe plan politic ar face posibilă respectarea libertăților civile mai temeinic decât în cadrul statelor naționale.

„In isbitor contrast cu splendoarea acestor viziuni", scrie K. Deutsch, „e lipsa lor de continut". Mai întâiu, niciunul din proectele federaliste din această regiune n'a fost realizat până acum. Astfel planul unei federări a Poloniei cu Cehoslovacia, stabilit de reprezentanții politici din exil în timpul celui de al doilea răsboiu mondial, a fost abandonat imediat după terminarea ostilităților. **„Substanta celor mai multe proecte de federalizare de felul acesta nu constă atât de mult în planuri pentru viitor, cât în amintirile trecutului reprezentat de monarhia austro-ungară".**

Cât despre perspectivele economice, proiectele uniunii est-europene se bazează pe o naivă versiune a teoriei economice a secolului al 19-lea. După această teorie, expansiunea economică ar rezulta automat din libera concurență. **„Această conceptie nu mai are nimic comun cu realitătile desvoltării tărilor înapoiate, asa cum le cunosc economiștii astăzi. . . . Dacă vreodată Europa Orientală va atinge standardul de viată din Anglia acest fapt se va datora numai unei sistematice planificări, conform problemelor si conditiilor economice de desvoltare din regiune. . . . . Atât timp cât vor persista în Europa Orientală dificultăti economice si frustări ca cele din trecut si democratia politică va rămâne intr'o**

(Continuare in pag. 12)

Priveliştea istoriei româneşti

(Urmare din pag. 10)

doilea plan. Rând pe rând, şi ultimele vestigii de viaţă liberă a acestui principat sunt înstrăinate. Un proces analog se petrece în Muntenia.

Mihai Viteazul

Un alt moment de glorie din istoria neamului nostru este epoca lui Mihai Viteazul. Domnitorul muntean a înscris două mari fapte în cursul stăpâniri lui: a cutezat să provoace şi să se măsoare cu Turcii, cari se aflau pe atunci în apogeul puterii lor, şi isbuteşte să unească, din nefericire numai pentru scurtă vreme, cele trei ţări române sub sceptrul său: Transilvania, Moldova şi Muntenia. Si totul s'a petrecut într'o scurtă domnie de abia opt ani (1593-1601). Mihai Viteazul distruge mitul invincibilităţii puterii otomane. El dovedeşte lumii că puterea otomană ar putea fi înfrântă dacă s'ar coaliza principii creştini şi în fruntea armatelor lor ar sta un conducător priceput. Cucerirea Transilvaniei, în afară de strălucitul fapt de arme, reprezintă un moment istoric de importanţă covârşitoare pentru destinele neamului nostru. După secole de dominaţie străina, Ardealul ajunge din nou sub stăpânirea unui principe român. Mândra nobilime maghiară trebue să asiste neputincioasă la intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Alba-Iulie — domnitor care era de acelaş sânge cu iobagii pe care îi ţineau ei înlănţuiţi.

E controversată chestiunea dacă Mihai Viteazul a avut sau nu conştiinţa unităţii naţionale. Dar indiferent de această chestiune, strângerea laolaltă a ţărilor române sub sceptrul său marchează un progres important în realizarea unităţii naţionale faţă de politica lui Stefan cel Mare. Stefan voevod a cucerit Muntenia, dar nu a fost niciodată ispitit să se proclame domnitorul ei. S'a mulţumit să aşeze pe tronul Munteniei un om de încredere al său şi s'a retras cu armata în Moldova.

Urmaşii lui Mihai Viteazul pe tronul Munteniei, deşi aveau proaspăt exemplul Marelui Voevod, nu păstrează nimic nici din spiritul şi nici din planurile lui îndrăsneţe. Niciunul nu se mai încumetă să reia lupta cu Turcii sau să încerce o nouă cucerire a Transilvaniei. E o coborîre bruscă la realitate. Totul reintră în normal. Cerşitul tronului la Poartă şi spolierea ţării pentru a plăti grelele datorii contractate la instalare.

Unirea Principatelor

Unirea Principatelor e o întreprindere gigantică a neamului nostru în raport cu slabele resurse de care dispunea în prima jumătate a sec. XIX-lea şi uriaşele duşmănii cari îl înconjurau. Unirea s'a realizat împotriva voinţei a trei mari imperii: turcesc, rusesc şi austriac. Si nu s'a făcut printr'o acţiune fulger de genul lui Mihai Viteazul, ci prin antecedente laborioase, printr'o încordare de forţe de lungă durată a întregului popor românesc. Unirea e un exemplu de colaborare rodnică a tuturor energiilor româneşti. Unirea a fost precedată de o perioadă de efervescenţă naţională, la care au contribuit curentul Scoalei Ardelene, influenţa Revoluţiei Franceze şi Răscoala lui Tudor. Aceste efluvii de redeşteptare naţională converg în Actul Unirii dela 1859. O pleiadă de personalităţi excepţionale susţin şi duc la bun sfârşit lupta pentru Unire: corifeii Scoalei Ardelene, Gheorghe Lazăr, Tudor Vladimirescu, Bălcescu, Kogălniceanu, Cuza, Alecsandri, Avram Iancu, Simion Bărnuţiu, Costache Negri.

Peisagiul istoric al celei de-a doua jumătăţi a sec. al XIX-lea nu mai e de aceeaşi valoare. Efortul splendid al generaţiei Unirii lâncezeşte. Protagoniştii Unirii sunt înlăturaţi şi scena politică e confiscată de clasa suprapusă. Această clasă e o structură politică parazitară, care înăbuşe energiile creatoare ale neamului. După Unire trebuia să urmeze punerea în valoare a energiilor latente ale neamului, reprezentate de pătura ţărănească. După unirea teritorială, exterioară, trebuia să urmeze unirea în adâncime. Pătura conducătoare nu a fost capabilă să rezolve chestiunea ţărănească, pentru că era străină de marile aspiraţii ale neamului. Ea nu se simţea înfrăţită cu poporul. In loc de a profita de liniştea de care ne-am bucurat dela 1860 până la întâiul răsboiu mondial s'a pierdut acest timp preţios într'o administraţie sterilă. Actul de acuzaţie cel mai grav contra clasei care a guvernat destinele României în această perioadă îl constitue Revoluţia dela 1907.

Unirea cea Mare

Incepând de pe la 1900, Naţiunea română de pretutindeni intră într'o nouă fază de încordare: ea simte că se apropie momentul când visul milenar se va înplini şi toate provinciile româneşti se vor găsi reunite între hotarele aceleiaşi ţări. Acest obiectiv mobilizează de aci înainte toate energiile neamului nostru. Răsboiul dela 1916-1919, deşi totalmente nepregătiţi să-i facem faţă, din cauza incuriei ce domnea la conducere, a fost purtat cu entuziasm. Boieri, cărturari şi ţărani şi-au vărsat cu generozitate sângele pentru România Intregită.

La sfârşitul răsboiului ne aflăm într'o situaţie mai bună decum ne-am fi putut-o imagina vreodată. Toate revendicările româneşti, cu excepţia Banatului, au fost satisfăcute. Un viitor de aur, cum spune poetul, ne stătea înainte. Din cauza aceleiaşi clase politicianiste şi aceste imense şi unice posibilităţi ce se ofereau neamului nostru au fost pierdute. România Mare nu avea consistenţă interioară. S'a pierdut din nou sentimentul patriei eterne. Din nou, o bruscă rupere a istoriei. Dela eroismul tranşeelor s'a trecut direct la caricatura politică. Cei 20 de ani de Românie Mare au însemnat 20 de ani de absenţă a noastră din istorie. Clasa conducătoare s'a mulţumit să consume din roadele Unirii, asociindu-şi la banchet pe toţi străinii. Dar n'a dat nici cea mai mică atenţie maselor populare şi problemelor fundamentale ale neamului nostru. Un timp preţios pe care l-a pierdut poporul românesc din cauza că a tolerat conducători nevrednici în fruntea lui.

Invăţăminte

Dumnezeu să asculte rugăciunile înnăbuşite a milioane de Români şi să scape neamul nostru din robia sovietică. Dar ce se va întâmpla în ziua eliberări? Copleşiţi de bucurie, vom uita pe făuritorii nenorocirii? Vom uita jafurile, hoţiile, crimele şi trădarea de neam a acelora cari au guvernat România între cele două rasboaie? Vom tolera să se instaureze iarăşi domnia bunului plac? Vom deveni iarăşi slugi în propria noastră ţară?

Esenţialul în istoria unui neam, nu este de a săvârşi numai decât fapte extrordinare, ci de a se supune unei tradiţii politice. Ritmul sacadat al istoriei româneşti trebue să înceteze. Depe acuma încă trebue să fixăm liniile mari ale politicii româneşti, interne şi externe, iar aceste obiective să fie urmărite cu tenacitate dela un an la altul. Ne trebue simţul perspectivelor istorice. Politica de mântuială sau pricopseală personală trebuie să dispară. Cine vrea să se pricopsească, să se consacre îndeletnicirilor lucrative. Politica e şcoala renunţării şi a desinteresarii. Oamenii politici trebue să aibă curajul să-şi pună şi viaţa în joc când trebue să apere o mare cauză naţională. Obstacolele, de orice natură ar fi ele, cari stau în calea ridicării neamului nostru, trebue înlăturate. Cel dintâi obstacol şi cel mai aprig este în noi înşine. Românul să fie învăţat a-şi recunoaşte drepturile şi datoriile lui de stăpân. Numai o intensă educaţie politică ne poate scăpa atât de complexul de inferioritate, cât şi de elementele anarhice cari stârnesc în fiinţa noastră. Să cultivăm şi să ne însuşim virtuţile creatoare de stat.

Compendium est-european

(Urmare din pag. 11)

pozitie precară". Concluzia lui K. Deutsch e că nu se va putea ajunge la o federalizare ignorând specificul naţional—concluzia la care ajunge în alt capitol şi Henry Roberts, autorul cărţii „România: Problemele politice ale unui stat agrar": **„Numai transcedând si nu ignorând principiul national va putea fi realizată o ordine armonioasă în Europa Orientală".**

Faţă de mulţimea problemelor care vor trebui rezolvate după eliberarea ţărilor captive, C.E. Black e surprins de lipsa de idei şi inerţia politicienilor din exil: **„Problema care se pune conducătorilor est-europeni e reconstructia acestei regiuni pe baza unui program, liberal si democratic, care să evite erorile trecutului... E un fapt trist că grija de un astfel de program detine un loc asa de insignifiant în activitatea comitetelor nationale formate de oameni de stat exilati din Europa Orientală".**

E un paradox că editorul unei cărţi care e destinată să fie un compendium al chestiunilor est-europene face constatarea de mai sus. Membrii comitetelor naţionale susţinute deocamdată de America nici nu pot avea altă atitudine. Toate visurile lor de viitor sunt legate de speranţa că se va reveni pe toate planurile la trecutul de erorile căruia sunt răspunzători. Un alt curs înseamnă pentru ei moartea politică. Aşa se explică şi frenezia cu care se opun participării la lupta de eliberare a altor grupe de refugiaţi. **„Dar viitorul Europei Orientale",** scrie C.E. Black, **„nu va apartine celor gălăgiosi ci acelora cari atât în exil cât si în patrie vor putea formula cele mai întelepte răspunsuri la complexele probleme ale acestei regiuni".**

REVISTA PRESEI

(Urmare din pag. 5)

de sistematizare a Capitalei, de programul vastelor lucrări de irigaţie, de canalul Dâmboviţa-Argeş sau de canalizarea Siretului până la Bacău, care trebuia să devină cel mai mare port interior al României. Ce a rămas din primul plan cincinal vom încerca să arătăm în numărul viitor al publicaţiei noastre.

In ce priveşte „nesiguranţa asupra planurilor viitoare", Miron Constantinescu, preşedintele Comitetului de Stat al Planificării, a lăsat să se întrevadă într'un articol publicat recent în organul Cominformului „Pentru Pace Trainică şi Democraţie!", ce nesiguranţe neliniştesc regimul din R.P.R. In acest articol, Miron Constantinescu anunţă că al doilea plan cincinal nu va mai avea caracter naţional, aşa cum au fost primele planuri cincinale în toate ţările de democraţie populară, ci va fi doar un capitol dintr'un plan general aplicat întregului spaţiu economic sovietic. Se urmăreşte astfel realizarea unei diviziuni a muncii între diversele state satelite, fiecare specializându-se în câteva ramuri de producţie.

In acest caz, României, care nu e destul de avantajos dotată cu materii prime pentru desvoltarea industriei grele, i se va rezerva probabil un procentaj neînsemnat în sectorul industriei siderurgice. Sub obsesia acestei temeri, Miron Constantinescu repetă mereu în articolul menţionat că industria grea va fi desvoltată mai departe în acelaşi tempo în România, dar că mai ales industria chimică va afla o mare înflorire în viitor. In acelaş sens au fost şi declaraţiile lui Chivu Stoica, în discursul ţinut la investirea sa ca şef al guvernului.